

ლესბი / გეი / ბი / ტრანს ჟურნალი საქართველოში
LESBIAN / GAY / BISEXUAL / TRANSGENDER MAGAZINE IN GEORGIA

სექსუალობა, ორიენტაცია და გენდერული როლები
SEXUALITY, ORIENTATION AND GENDER ROLES

ქრონიკა
NEWS

საქართველო
Georgia

უცხოეთი
World

2

4

უფლებები
სახელმწიფო უფლებების ისტორია

RIGHTS
Evolving Sexual Rights

6

რეპორტაჟი
ინკლუზიური
საზოგადოებისათვის

REPORTAGE
For an Inclusive
Society

13

ჯანმრთელობა
პაციენტთა უფლებები

HEALTH
Patients' Rights

10

თემა
ვილჰელმ რაიხი და „სექსუალური
რევოლუციის“ საფუძვლები

THEME
Wilhelm Reich and the foundations
of "sexual revolution"

22

თემა
„ვალიროთ მრავალფეროვნება“

THEME
"Embracing diversity"

28

16

ინტერვიუ
„ქალი დედაკაცი
და მამაკაცი“

INTERVIEW
On notions of mascu-
linity and femininity
in Georgian culture
and language

31

ხელოვნება
ჩემი საქორწინო კაბა

ART
My Wedding Dress

გამომცემელი: ფონდი ინკლუზივი

სტამბა: შპს „სეზანი“

თბილისი, წერეთლის გამზ.140

ტელ: 357002

lika@cezanne-web.com

ქართლის ელექტრონული პერსონა
განათავსებულია ფონდ ინკლუზივის

ვებგვერდზე

www.inclusive-foundation.org

ქართული გამოქვეყნებული
მასალების გამოყენების შემთხვევაში
ავტორიზებულია წყაროს მითითება.

ქართული ვრცელდება უფასოდ

გამოცემა დაფინანსებულია

ჰოლანდიის ეროვნული ლგბ

ასოციაციის „სი-ოუ-სი ნიდერლანდისა“
(COC Netherlands) და ჰაინრიჰ ბიოლის
ფონდის (Heinrich Boell Foundation) მიერ.

ქართლის დიზაინი: pr'ntlock

მხატვრული დიზაინი: ლაშა მდინარაძე

ნომერზე მუშაობდნენ:

ეკა აღდგომელაშვილი

პაატა საბელაშვილი

კახა კეპულაძე

ანგუს კეროლი

გიორგი მაისურაძე

მაია ჭავჭავაძე

დავით გაბუნია

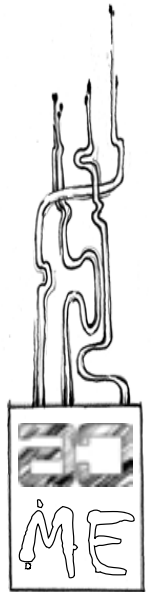
ჯონ პორანი

ნინო ბეიშვილი

“არატრადიციული” სექსუალური ორიენტაციის მსგავსად, გენდერულ ბალანსი თუ თანასწორობა ქართულენოვანი მედიისათვის ერთ—ერთ მოდურ თემად იქცა. რადიკალურად განსხვავებული შეფასებებისა და დამახინჯებული ტერმინოლოგიის გარდა, ის რაც ყველაზე მეტად თვალშისაცემია ამ მასალების კითხვისას, სწორედ საბაზისო საკითხების ზედაპირული ცოდნაა. მედიას კი საზოგადოებაში სოციალური სტერეოტიპების ჩამოყალიბებისა და ტირაჟირების თვალსაზრისით ერთ—ერთი უმნიშვნელოვანესი როლი აკისრია.

რაც შეეხება ზოგადად გენდერულ საკითხებს, უნდა აღინიშნოს, რომ, ასე თუ ისე, ქალთა ორგანიზაციების მრავალწლიანი ძალისხმევის შედეგად, ჟურნალისტთა მცირე ნაწილი მაინც კორექტულად და კვალიფიციურად აშუქებს მოვლენებს, რასაც ვერ ვიტყვით სექსუალობასა და სექსუალურ ორიენტაციასთან დაკავშირებულ თემებზე. ეს, ერთი მხრივ შეიძლება აიხსნას საქართველოში სექსოლოგიისა და ფსიქოლოგიის სფეროში მოღვაწე პროფესიონალთა არაერთგვაროვანი დამოკიდებულებით ამ საკითხების მიმართ, მეორე მხრივ – აკადემიური ხასიათის წყაროების სიმწირით ქართულ ენაზე.

ჩვენი ჟურნალის მთავარი თემა, გარკვეულწილად, ამ ინფორმაციულმა ვაკუუმმა განსაზღვრა. ვიმედოვნებთ, რომ “მეს” მეცხრე ნომერი, რომელიც სექსუალობის, სექსუალური ორიენტაციის, გენდერული იდენტობის რაობისა და ურთიერთმიმართების საკითხებს ეთმობა, მედიის სფეროში მოღვაწე ადამიანების გარდა, საინტერესო იქნება ამ თემით დაინტერესებული სხვა ადამიანებისთვისაც.

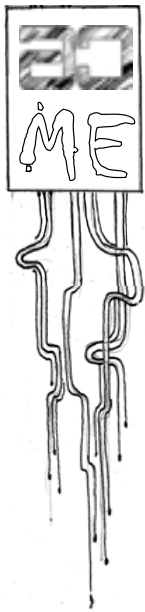
EDITORIAL

Like “non-traditional” sexual orientation, gender balance or equality has become a fashionable topic in the Georgian media. Aside from radically divergent assessments and distorted terminology, the thing that most stands out while reading these materials is author’s superficial knowledge of fundamental issues. Yet the media plays one of the most important roles in the formation and dissemination of social stereotypes within society.

As for gender issues in general, it should be pointed out that, thanks to years of efforts on the part of women’s organizations, at least some journalists have provided thoughtful and qualified coverage of relevant events. This cannot be said, however, about topics concerning sexuality and sexual orientation.

This can be explained on the one hand by the divergent views held by professionals working in the fields of sexology and psychology and on the other hand by the scarcity of academic materials on the topic in the Georgian language.

The main focus of this issue was selected, to a certain extent, because of this information vacuum. We hope that Me’s ninth issue – which is devoted to issues concerning the nature and interplay of sexuality, sexual orientation, gender identity – will be of interest to people working in the media, as well as others concerned about such topics.

ინტერნეტში ჩაიტვირთა Gay.ge—ს 5—ე ვერსია. განსხვავებით წინა ვერსიისგან, რომელიც სატესტო რეჟიმში სადისკუსიო ფორუმს მოიცავდა, ახალი ვერსია სრულყოფილი ქართულენოვანი ლგბტ რესურსის შექმნისკენ გადადგმული პირველი ნაბიჯია. Gay.ge—ზე შეგიძლიათ გაეცნოთ ყოველდღიურ სიახლეებს საქართველოსა და მთელი მსოფლიოდან, გაეცნოთ სტატიებს თქვენთვის საინტერესო თემებზე და სხვ. გვერდი ინტერაქტიულია და ფორუმისა და ჩათის მეშვეობით მომხმარებლებს ერთმანეთთან ურთიერთობის საშუალებას აძლევს. შესაძლებელია სტატიაზე კომენტარის დატოვებაც. ვებ—გვერდის წინა ვერსიისგან განსხვავებით, ამჟამად გაცნობის სერვისიც. საიტი დაფინანსდა ჰოლანდიის ლგბ ასოციაციის COC Netherlands—ის მიერ ფონდ ინკლუზივის რეკომენდაციით. ანალოგიური საიტი მზადდება ლესბოსელი და ბისექსუალი ქალებისთვისაც. Lesbi.ge უახლოეს მომავალში გაეშვება.

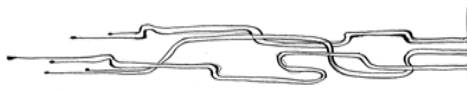
გასული წელი ნაყოფიერი აღმოჩნდა ლგბტ ჯგუფის გაძლიერების თვალსაზრისით. სადისკუსიო, კინო და ქალთა კლუბებზე დასწრების მაჩვენებელი გასულ წელთან შედარებით სამჯერ გაიზარდა (ვიზიტების საერთო რიცხვმა 1045 შეადგინა. სულ ღონისძიებებს 206 ადამიანი დაესწრო). აღსანიშნავია, რომ საერთო მაჩვენებლებთან შედარებით მკვეთრად გაიზარდა ქალთა ჯგუფის მონაწილეობის ხარისხი ფონდის მიერ დაგეგმილ და განხორციელებულ ღონისძიებებში, რაც ფონდში ქალთა მიმართულებით მუშაობის გააქტიურებისა და ქალთა საინიციატივო პროექტების დამსახურებაა. აღსანიშნავია ფონდის ვებ—გვერდის სტატისტიკის მზარდი დინამიკაც. წლის განმავლობაში ფონდის ვებ—გვერდი 10 000—ზე მეტმა მომხმარებელმა მოინახულა. ვებ—გვერდი სასარგებლო აღმოჩნდა საინფორმაციო პროდუქტის გავრცელების თვალსაზრისითაც. ჟურნალის ორენოვანი ნომრების ჩამოტვირთვა წინა ნომრებთან შედარებით თითქმის ორჯერ გაიზარდა, რაც გარკვეულწილად ჟურნალის მიმართ საერთაშორისო აუდიტორიის დაინტერესებულობას არის განპირობებული. გაიზარდა ფონდის მიერ გამოქვეყნებული ანგარიშებისა და კვლევების ჩამოტვირთვათა რიცხვიც (სულ 7010 ჩამოტვირთვა).

პლაკატი გამოფენიდან: „განსხვავებული ოჯახები, იგივე სიყვარული“ poster from „Different families, same love“ exhibition

The fifth version of the gay.ge website was launched. In contrast with the previous test version, which offered only a discussion board, the new version is the first attempt at introducing a fully fledged Georgian-language LGBT resource. Users can access daily news from Georgia and abroad and read articles on various topics. The website has interactive features (forum and chat) that allow its users to interact online. One can also comment on published articles. Another new feature of the present version is a dating service. The website was created with financial support from the Dutch LGBT association COC Netherlands with the recommendation from Inclusive Foundation. A sister website for lesbian and bisexual women is being set up. Lesbi.ge will be launched in the near future.

The past year was successful in terms of empowering our community. Attendance at discussion, movie and women's club events tripled (206 persons were attended throughout the year, with total visits reaching 1,045). Thanks to the active work of the women's programme and the implementation of the women's initiative project, an especially impressive increase in female participation was registered. Web statistics also suggest increased activity. Our website

დისკუსიები

ჰაინრიხ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის ოფისში ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის 60—ე წლისთავთან დაკავშირებით დებატების ციკლის მორიგი შეხვედრა ჩატარდა. მომხსენებელთა შორის იყო საქართველოს სახალხო დამცველი სოზარ სუბარი. დისკუსიას ფონდი ინკლუზივის წარმომადგენელიც ესწრებოდა. ომბუდსმენმა უპასუხოდ დატოვა კითხვა იმის თაობაზე, თუ რატომ არ შევიდა ფონდის მიერ დოკუმენტირებული ლგბტ ადამიანების უფლებადარღვევის შემთხვევები ომბუდსმენის ანგარიშში, რომელიც პარლამენტს წარედგინა. ფონდის თანამშრომელმა იმედი გამოთქვა, რომ ომბუდსმენის ოფისის მუშაობა ნაკლებად პოლიტიზირებული იქნება მომავალში და ყველა სოციალური ჯგუფის, მათ შორის, ლგბტ ადამიანების უფლებებსაც მოიცავს.

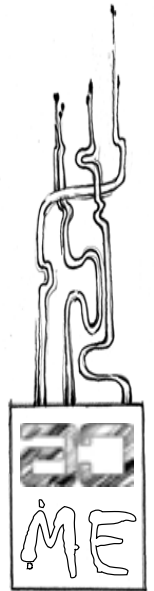
ჟურნალ “ცხელი შოკოლადის” იანვრის ნომერში გამოქვეყნდა დისკუსია საზოგადოებრივი მაუწყებლის მიერ შემოთავაზებული ახალი სატელევიზიო სეზონის თაობაზე. საზოგადოების წარმომადგენლებთან ერთად დისკუსიაში მონაწილეობას პირველი არხის გენერალური პროდიუსერი გიორგი ჭანტურიაც იღებდა. თანამოსაუბრის თხოვნას დაესახელებინა თუნდაც ერთი გადაცემა, რომელიც უმცირესობისათვის იყო შექმნილი, ჭანტურიამ შეკითხვითვე უპასუხა: “პიდარასტებისთვის”? გენერალური პროდიუსერის ქსენოფობია მხოლოდ ჰომოფობიური გამოხატულებით არ შემოფარგლულა. რეაგირებისათვის, ფონდმა წერილით მიმართა მაუწყებლის სამეურვეო საბჭოს და ბატონი ჭანტურიას მსოფლმხედველობის მაუწყებლის ქცევის კოდესთან შეუთავსებლობის გამო მისი თანამდებობიდან გათავისუფლება მოითხოვა. სამეურვეო საბჭოს ოფიციალური პოზიცია ჯერაც არ დაუფიქსირებია ამ საკითხთან დაკავშირებით. ფონდის წარმომადგენლებმა სამომავლო ნაბიჯებისათვის შეხვედრები გამართეს სერთაშორისო ინსტიტუტებთან და იურისტებთან. პასუხის მიღების შემდეგ ფონდი შესაბამის მოქმედებას განაგრძობს. მისასალმებელია ის რეაქცია, რომელიც ჭანტურიას გამონათქვამებმა გამოიწვია სხვა მედია საშუალებებში. ამ საკითხზე ვრცელ კომენტარს ჟურნალის შემდეგ ნომერში წაიკითხავთ.

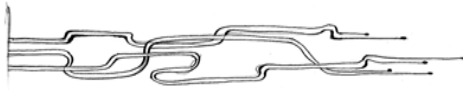
was viewed by over 10,000 unique visitors throughout 2008. The website proved to be a useful aid in disseminating information resources. Download traffic of the new, bilingual issues doubled in comparison with the previous, Georgian-only, version; this is thanks in part to increased interest among international readers. The number of reports and surveys and downloaded has also increased (total of 7,010 downloads).

Discussion

The Heinrich Boell Foundation hosted a regular debate session devoted to the 60th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights. Georgian Human Rights Ombudsman Sozar Subari was among the presenters. A representative of the Inclusive Foundation took part in the discussion and asked why Subari's recent report to parliament excluded documented cases of the violation of the human rights of LGBT people. The ombudsman did not answer. The Inclusive representative expressed hope that ombudsman's work would become less politicized in the future and seek to accommodate the rights of all social groups, including LGBT individuals.

The January issue of the popular magazine “Hot Chocolate” featured an extensive discussion on the programming of the revamped Georgian Public Broadcaster this season. Participants included representatives of the public and the deputy director-general of the station, Giorgi Chanturia. When asked by another participant whether Public TV had prepared any single programme devoted to minorities, the producer responded with a question: “for pederasts?” Chanturia's xenophobic rhetoric was not limited to homophobic hate speech. The Inclusive Foundation has appealed to the Public Broadcaster's board of supervisors to dismiss Chanturia from his post, as his viewpoints are out of line with the Public Broadcaster's code of conduct. The board has yet to respond. Inclusive also brought the case to the attention of international institutions and lawyers. The further strategy of the foundation in relation to this case will be determined by the answer it receives from the board. The reactions witnessed in number of media on the rhetoric of Mr. Chanturia are to be welcomed. A detailed commentary will be offered to our readers in the next issue of “Me”.

მსოფლიო აქტივიზმი

Global activism

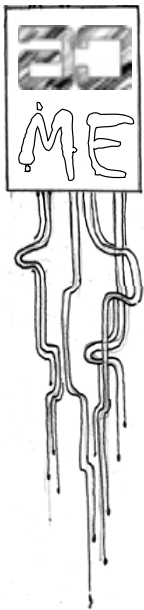
დესტრიის დედაქალაქ ვენაში “ილგა ევროპისა” და “მსოფლიო ილგას” მორიგი კონფერენციები გაიმართა. წლევანდელი კონფერენცია გამოირჩეოდა მასშტაბურობით, საკონფერენციო თემების სიმრავლითა და მონაწილე სტუმრების მნიშვნელობით. მომხსენებლებს შორის იყვნენ ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებების კომისარი თომას ჰამარბერგი და ევროკავშირის ფუნდამენტური უფლებების სააგენტოს დირექტორი მორტენ კერუმი. ორივე მომხსენებელი სიამოვნებით დათანხმდა ჟურნალ “მეს” წარმომადგენელს ინტერვიუზე (ინტერვიუებსა და კონფერენციიდან რეპორტაჟს ჩვენი მკითხველი მომავალ ნომერში გაეცნობა). აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ფონდ ინლუზიის თავმჯდომარემ მონაწილეობა მიიღო და არჩეული იქნა “ილგა ევროპის” აღმასრულებელი საბჭოს წევრად. ფონდისთვის ამ ფაქტს დიდი მნიშვნელობა აქვს, ვინაიდან ევროპელი კოლეგების მხრივ კანდიდატის მიმართ ნდობის დადასტურების გარდა, ეს ფაქტი ევროპის აღმოსავლეთ ნაწილში ახლად დაწყებული ლგბტ მოძრაობის აღიარებისაც ნიშნავს. “მსოფლიო ილგას” 30—ე საიუბილეო კონფერენცია ევროპულის დასრულების შემდეგ გაიმართა.

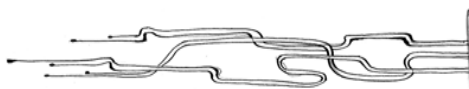
ბეროს ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის 60—ე წლისთავისადმი მიძღვნილ გენერალური ასამბლეის სხდომაზე ლგბტ ადამიანის უფლებების საკითხები უპრეცედენტო მასშტაბით განიხილეს. კერძოდ, საფრანგეთმა, ევროკავშირის ქვეყნების სახელით გააკეთა განცხადება მსოფლიოში ჰომოსექსულების სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის მოწოდებით. ამ განცხადებას მოგვიანებით 66 ქვეყანა შეუერთდა. სასიამოვნო მოულოდნელობა იყო საქართველოს მიერ ამ დოკუმენტის ხელმოწერა. დსთ—ს ქვეყნებიდან მხოლოდ საქართველომ და სომხეთმა დაუჭირეს მხარი ამ განცხადებას. ვატიკანის პოზიცია ამჯერადაც ჰომოფობიური აღმოჩნდა. წმინდა საყდრის დესპანები აქტიურად ლობირებდნენ განცხადების წინააღმდეგ. აღსანიშნავია ისლამური კონფერენციის ორგანიზაციის მიერ ინიცირებული საპირისპირო შინაარსის

ILGA Europe and ILGA World have held conferences in Vienna. This year's ILGA Europe conference was remarkable in terms of scale, the diversity of topics and distinguished participants. Among the speakers were Council of Europe Human Rights Commissioner Thomas Hammarberg and EU Fundamental Rights Agency Director Morten Kjaerum. Both speakers were interviewed by our magazine. These interviews, together with a reportage from the conference will be published in the next issue of “Me”. Another important outcome of the ILGA Eu-

პლაკატი გამოფენიდან: „განსხვავებული ოჯახები, იგივე სიყვარული“
poster from “Different families, same love” exhibition

განცხადებაც, რომელსაც მხარდამჭერთა ნაკლები რაოდენობა ჰყავდა. ჰომოსექსუალობის უნივერსალური დეკრიმინალიზაციის მოთხოვნას არც შეერთებული შტატები მიერთებია ბუშის მკვეთრად ჰომოფობიური ადმინისტრაციის გამოისობით. მოწინააღმდეგეთა რიცხვში იყო რუსეთის ფედერაციაც, რომელიც ამ შემთხვევაშიც საქართველოს საპირისპირო პოლუსზე აღმოჩნდა. დღეისათვის, მსოფლიოს 80-ზე მეტ ქვეყანაში ზრდასრულ ადამიანებს შორის ნებაყოფლობითი ჰომოსექსუალური კავშირი ჯერაც სისხლის სამართლის დარღვევად ითვლება და სხვადასხვა სიმკაცრით ისჯება.

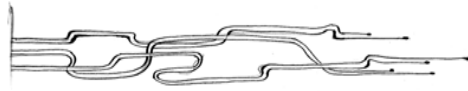
ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო დღე ევროპაშიც დატვირთული იყო მრავალი ღონისძიებით. აღსანიშნავია “ილგა ევროპის” მიერ ორგანიზებული გამოფენა “განსხვავებული ოჯახები, იგივე სიყვარული” (Different families, same love), რომელიც ევროპარლამენტში გაიხსნა. გამოფენა ევროპაში ლგბტ ოჯახების პრობლემებისადმი ყურადღების მიპყრობას ისახავდა მიზნად. ორგანიზატორებმა გამოფენაზე ევროპარლამენტის 785-ე დეპუტატი მიიწვიეს, თუმცა, ყველა მათგანს როდი ჰქონდა ერთნაირი რეაქცია. კვიპროსელმა დეპუტატმა მარიოს მაცაკისისმა (Marios Matsakis) საჯაროდ განაცხადა, რომ შეურაცხყოფილი დარჩა ასეთ გამოფენაზე მიწვევის გამო. არაადეკვატური შეფასება გააკეთა ლიტვის წარმომადგენელმა შარუნას ბირუტისმა (Šarūnas Birutis), რომელმაც ლგბტ აქტივისტები აგრესიულ კამპანიებში დაადანაშაულა. “ილგა ევროპამ” წუხილი გამოთქვა, რომ ხსენებულმა პარლამენტარებმა ვერ გაიაზრეს გამოფენის მთავარი “მესიჯი”, რომ ადამიანის უფლებები განუყოფელი და საყოველთაოა.

rope conference was the election of the Inclusive’s president to the ILGA Europe Executive Board. In addition to being a reaffirmation of trust in the candidate, the move is an important recognition of the LGBT movement that is emerging in Eastern Europe.

UN General Assembly has marked the 60th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights. This session witnessed unprecedented discussion on LGBT rights. On behalf of the European Union, France delivered a statement calling on states to stop criminalizing homosexuality. The statement was signed by 66 states. The fact that Georgia was among those states came as a pleasant surprise. Georgia and Armenia were the only CIS states that supported the statement. The position of the Vatican was homophobic as usual, with Holy See envoys actively lobbying against the statement. Meanwhile, the Organization of Islamic Conference initiated a counter statement that won the support of a slightly smaller number of states. The French statement was left without US signature due to the overtly homophobic Bush administration. Russian Federation also did not sign on, thus adding to the number of issues where it does not see eye to eye with Georgia. Consensual sex among adult homosexuals remains a crime in over 80 states in the world and envisages varying levels of punishment.

World Human Rights day was a busy day in Europe as well. ILGA Europe organized an exhibition entitled “Different families, same love” at the European Parliament which aimed to illustrate the challenges faced by LGBT families across Europe. All 785 MEPs received the invitation to attend the exhibition. Among them, two MEPs showed negative reaction: Cypriot representative Marios Matsakis said he found the exhibition “insulting”, while Lithuania’s Sarunas Briutis accused LGBT activists of using aggressive tactics to forward their cause. ILGA Europe expressed concern due to the failure of the two MEPs to comprehend the main message of the event – that human rights are indivisible.

სექსუალური უფლებების ისტორია

EVOLVING SEXUAL RIGHTS

სექსუალური და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა და უფლებები ის სფეროა, რომელიც ადამიანის უფლებების საერთაშორისო დისკურსში შედარებით ცოტა ხნის წინ განვითარდა. ანგუს კეროლი, კონსულტანტი ლგბტ ადამიანის უფლებების საკითხებში, გვთავაზობს მათი განვითარების კონტექსტის მცირე მიმოხილვას.

Sexual and Reproductive Health and Rights is an area that has developed relatively recently in international human rights discourse. Aengus Carroll, consultant on LGBT human rights, offers a brief description of the context in which they have evolved.

სიძულვილი, დისკრიმინაცია და სასასტიკე, რითაც სახელმწიფოები თავიანთი მოსახლეობის სხვადასხვა სექტორებს ეპყრობოდნენ, იმ მამოძრავებელ ძალად იქცა, რომელმაც გაეროს უბიძგა, ადამიანის უფლებათა მსოფლიო დეკლარაცია შეემუშავებინა 1948 წელს. ითვალისწინებდა რა ფართომასშტაბიან უსამართლობასა და ქაოსს, რომელიც მეორე მსოფლიო ომს მოჰყვა, ამ დეკლარაციის მიზანი იყო, დაცვა და უზრუნველყო ცალკეული ინდივიდის ადამიანური ღირსების ცნების დამკვიდრება სამოქალაქო, პოლიტიკურ, სოციალურ, ეკონომიკურ და კულტურულ კანონმდებლობაში, პოლიტიკასა თუ დისკურსში. დეკლარაციამ ინდივიდის ღირსების შემადგენელ ნაწილებად მოიაზრა მისი უფლებები, რითაც შეიქმნა ერთგვარი ჩარჩო — ნებისმიერ ადამიანს აქვს ყველა უფლება, მოუხედავად რასისა, ასაკისა, სქესისა, რელიგიისა თუ ა.შ.

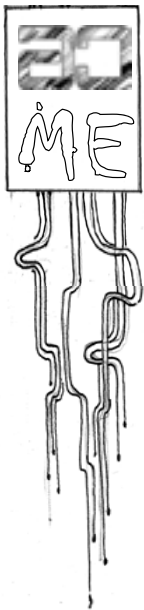
1948 წლის დეკლარაცია (რომელიც 30 მუხლისგან შედგება) თავისთავად არ წარმოადგენს საკანონმდებლო ვალდებულებას; თუმცა, ხელს აწერს რა დეკლარაციას, ქვეყანა თავის თავზე იღებს მასში ჩამოყალიბებული პრინციპების დაცვის განუხრელ ვალდებულებას. დეკლარაციამ ოფიციალური ძალის მქონე რამდენიმე მნიშვნელოვანი შეთანხმების წარმოშობას შეუწყო ხელი, როგორებიცაა, მაგალითად 1966 წლის „საერთაშორისო ოქმი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ“ და „საერთაშორისო ოქმი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ“, რომლებიც განსაზღვრავს სახელმწიფოს ვალდებულებებს ადამიანის უფლებათა ბევრ სფეროში. ერთ—ერთი მათგანია ჯანმრთელობა (მუხლი 12.1 „სახელმწიფოები აღიარებენ ნებისმიერ ადამიანის უფლებას, ისარგებლოს ფიზიკური და მენტალური ჯანმრთელობის ხელმისაწვდომი უმაღლესი სტანდარტებით.“)

გაეროს ადამიანის უფლებათა სასამართლო (და მისი ევროპული ეკვივალენტი) შეიქმნა რათა უზრუნველყოფილ

The hatred, discrimination and abuse that states treated sections of their populations with, propelled the post-war United Nations (UN) to elaborate a Universal Declaration on Human Rights in 1948. Following the wide-scale injustice and chaos of world war, they sought to protect and promote the place of individual human dignity to the forefront of civil, political, social, economic and cultural legislation, policy and discourse. By identifying the rights of individuals which uphold that dignity, they sought to offer a framework where all rights are for “everyone”, regardless of their race, age, sex, religion, etc.

The 1948 Declaration, comprising 30 Articles, is not a legally binding instrument in itself, but rather, in the far reach of its implications and applications, it is an unambiguous political statement of each signatory’s commitment to the principles articulated. It did, however, generate core legally binding agreements, such as the 1966 International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, which define state obligations (in human rights terms) in most life situations, e.g. health (Art 12.1 “that States recognise the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health”).

The UN Court of Human Rights (and its European equivalent) was set up to ensure these obligations are met. It sets international precedents applicable in national settings, having used committees, special rapporteurs and other mechanisms to identify cases and monitor progress. Over the 60 years since 1948,

იქნას ამ ვალდებულებათა შესრულება და მისი საერთაშორისო პრეცედენტების გამოყენება ეროვნულ დონეზე. საამისოდ არსებობს სპეციალური კომიტეტები, მომხსენებლები და სხვა მექანიზმები, რომლებიც თვალყურს ადევნებს ცალკეულ სფეროებში მიმდინარე პროგრესს. 1948 წლიდან მოყოლებული, მთელი 60 წლის მანძილზე დეკლარაციის ყველა ელემენტი დაიხვეწა, რის შედეგადაც წარმოიშვა ადამიანის უფლებათა დამცავი უფრო დეტალური და ყოვლისმომცველი კანონები და ამასთან ერთად, შეიქმნა მრავალი კონვენცია თუ სხვა იურიდიული დოკუმენტი.

1970-იან წლებში ქალთა მოძრაობამ წამოიწყო მუშაობა ქალთა ჯანმრთელობის პრობლემებზე, რასაც, შემდგომ ათწლეულებში რეპროდუქციული და სექსუალური ჯანმრთელობის შესახებ საკითხის დასმა მოჰყვა. სხეულის ხელშეუხებლობის შესახებ მსჯელობამ ჯანმრთელობის კონტექსტში ბუნებრივად გააჩინა ცოდნა და ინტერესი იმ უფლებების მიმართ, რომლებიც უზრუნველყოფს როგორც რეპროდუქციული, ასევე სექსუალური ჯანმრთელობის ხელმისაწვდომობას. ეს ცოდნა თანდათან დაიხვეწა, გამდიდრდა და საერთაშორისო დონეებზე ფორმალიზებული ხასიათი შეიძინა. უკანასკნელი სამი ათწლეულის განმავლობაში, აივ/შიდსის პანდემიამ ასევე შეუწყო ხელი საერთაშორისო დონეზე სექსუალური ჯანმრთელობისა და უფლებების შესახებ კონცეპტების განვითარებას (თუმცა, ეს ადგილობრივ დონეზე ნაკლებად შეეხო ცალკეულ საზოგადოებრივ ჯგუფებს). სექსუალური უფლებები გადამკვეთია ადამიანის სხვა უფლებებისა — პირადი ცხოვრების, შეკრების და ა.შ. — და ადამიანის ყველა სხვა უფლების მსგავსად არის „დაუნაწევრებელი, ურთიერთდამოკიდებული და ურთიერთდაკავშირებული“ (ადამიანის უფლებების ეს ფორმულირება მიღებულ იქნა ვენაში, ადამიანის უფლებათა მსოფლიო კონფერენციაზე, 1993 წლის ივნისში).

საერთაშორისო კონფერენციები ხშირად ხდება პოლიტიკური ნების გამოხატველი დოკუმენტების (ე.წ. „რბილი კანონების“) ფორმალურად მიღების ადგილი, მათ ხშირად დეკლარაციების, სახელმძღვანელო პრინციპების, სამოქმედო პლატფორმისა და ა.შ. სახე აქვთ (მოგვიანებით მათი ნაწილი არც თუ ისე იშვიათად იქცევა „მყარ კანონებად“). საერთო ენის გამოწახვა ერთობ რთული საქმეა — განსაკუთრებით, ისეთ საკითხებში, რომელთაც ტრადიციულად რელიგიური ინსტიტუტები ზღუდავს (რეპროდუქცია, ქალთა როლი და ა.შ.). ეს კონფერენციები საშუალებას იძლევა, გამოიკვეთოს შესაძლო კომპეტენციები, სამუშაო ურთიერთგაგება რაც შემდგომში შესაძლებელს ხდის განსახილველ კონტექსტში ძირითადი პრინციპების დამკვიდრებასა და გაღრმავებას. სექსუალური და რეპროდუქციული ჯანმრთელობა და უფლებები, როგორც ჯანმრთელობის

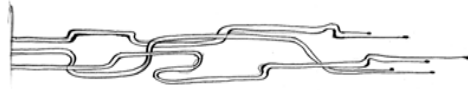
all elements of the Declaration have been elaborated upon, thereby generating their own specified – and extensive – areas of human rights law and expertise, as well as generating numerous conventions and other legal treaties.

During the 1970s much work on the constituents of women’s health was piloted by the women’s movement, and articulation around reproductive and sexual health evolved over the following decades. Questions around bodily integrity in the health context naturally produced consciousness around the rights that govern access to that health, both reproductive and sexual. This consciousness has migrated upwards and become formalized at international levels. The HIV/AIDS pandemic of the last three decades has also advanced concepts within sexual health and rights on the international stage, although not enough in local communities. Sexual rights cross-cut other human rights – privacy, assembly, etc – and, as such, like all other human rights they are “indivisible, interdependent and interrelated” (this formulation on the nature of human rights was accepted at the World Conference on Human Rights in Vienna, June 1993).

International conferences are among the sites where political statements of intent (known as “soft laws”) are formally made, taking the form of declarations, guidelines, platform for action, etc, (parts of these will often become “hard” law at a later date). Arriving at a commonly agreed language can be an arduous task – particularly in areas traditionally the reserve of religious authority (reproductive issues, role of women, etc). These conferences allow terms of reference and working understandings to be established and deepen as core principles are explored within themed contexts. The specific health area of Sexual and Reproductive Health and Rights (SRHR) evolved at the Cairo International Conference on Population and Development, 1994 (ICPD), and the Fourth World Conference on Women, Beijing, 1995 which established and legitimized notions of reproductive rights, as well as “sexual health” and “sexual rights”.

Paragraph 7.3 of the Cairo conference Programme of Action speaks about reproductive and sexual health and reproductive rights: “[...] reproductive rights

სპეციფიკური სფერო დისკურსში შემოვიდა 1994 წლის კაიროს საერთაშორისო კონფერენციაზე მოსახლეობის განვითარების შესახებ და 1995 წლის პეკინის ქალთა მეოთხე მსოფლიო კონფერენციაზე; ამ ორმა კონფერენციამ დაამკვიდრა და ლეგიტიმიზაცია მოახდინა ისეთი ცნებებისა, როგორიცაა რეპროდუქციული უფლებები და ასევე — „სექსუალური ჯანმრთელობა“ და „სექსუალური უფლებები“.

კაიროს კონფერენციის სამოქმედო პროგრამის 7.3 მუხლში მოხსენებულია რეპროდუქციული და სექსუალური ჯანმრთელობა და რეპროდუქციული უფლებები: „(...) რეპროდუქციული უფლებები მოიცავს ადამიანის უფლებათა გარკვეულ ნაწილს, რომლებიც უკვე აღიარებულია ეროვნული კანონმდებლობების, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო დოკუმენტებისა და გაეროს სხვა შესაბამისი დოკუმენტების მიერ. ეს უფლებები დაფუძნებულია ნებისმიერი წევრისა თუ ინდივიდის უფლებაზე, თავისუფლად და საკუთარი პასუხისმგებლობით გადაწყვიტოს სად, როდის და რა სიხშირით იყოლოს ბავშვი და ჰქონდეს საამისოდ საჭირო ინფორმაცია და საშუალებები; ასევე უფლებაზე — მიიღოს უმაღლესი ხელმისაწვდომი სტანდარტების შესაბამისი მომსახურება სექსუალური და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის სფეროში.“

ლგბტ ადამიანებთან მიმართებაში სექსუალური უფლებები პეკინის 1995 წლის კონფერენციაზე ცალკე საკითხად არ გამოყოფილა, თუმცა მათი გამოყენება ამ კონტექსტში მაინც შესაძლებელია. „ადამიანის უფლებები მოიცავს ქალის უფლებას გააკონტროლოს, თავისუფლად მიიღოს გადაწყვეტილება და იყოს პასუხისმგებელი სექსუალობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, სექსუალური და რეპროდუქციული ჯანმრთელობის ჩათვლით“. 2004 წელს გაეროს სპეციალური მომხსენებელი ჯანმრთელობის საკითხებში აღნიშნავს: „სექსუალური უფლებები მოიცავს ნებისმიერი ადამიანის უფლებას, გამოხატოს თავისი სექსუალური ორიენტაცია, სხვათა კეთილდღეობის და უფლებების გათვალისწინებით, დევნის საშიშროების, თავისუფლების შეზღუდვისა და სოციალური ჩარევის გარეშე“.

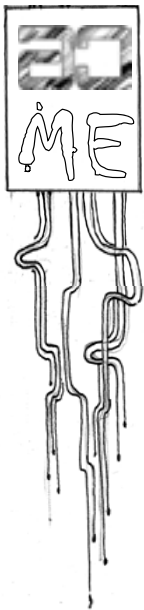
2004 წელსვე მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ წარმოადგინა „სექსუალური უფლებების“ საერთაშორისოდ მიღებული დეფინიცია: „სექსუალობასთან დაკავშირებული ფიზიკური, ემოციური, მენტალური და სოციალური კეთილდღეობა; იგი არ გულისხმობს მხოლოდ დაავადებების, დისფუნქციებისა და მოშლილობის არარსებობას. სექსუალური ჯანმრთელობა მოითხოვს სექსუალობისა და სექსუალური ურთიერთობებისადმი პოზიტიურ და პატივისცემის გამოხატვას მოპყრობას; და ასევე — სასიამოვნო და უსაფრთხო სექსუალური გამოცდილების ქონის შესაძლებლობას, რომელიც გამორ-

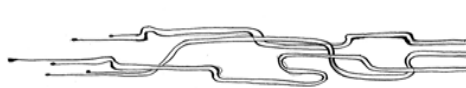
embrace certain human rights that are already recognized in national laws, international human rights documents and other relevant United Nations consensus documents. These rights rest on the recognition of the basic right of all couples and individuals to decide freely and responsibly the number, spacing and timing of their children and to have the information and means to do so, and the right to attain the highest standard of sexual and reproductive health.“

The nature of sexual rights as applicable to LGBT people is articulated but not named as such at the 1995 Beijing conference, “The human rights of women include their right to have control over and decide freely and responsibly on matters related to their sexuality, including sexual and reproductive health”. In 2004, according to the UN Special Rapporteur on Health, “Sexual rights include the right of all persons to express their sexual orientation, with due regard for the well-being and rights of others, without fear of persecution, denial of liberty or social interference.”

Also in 2004, the World Health Organisation (WHO) presented an internationally accepted definition of “sexual health” as “a state of physical, emotional, mental and social well-being in relation to sexuality; it is not merely the absence of disease, dysfunction or infirmity. Sexual health requires a positive and respectful approach to sexuality and sexual relationships, as well as the possibility of having pleasurable and safe sexual experiences, free of coercion, discrimination and violence.”

Monitoring, documenting and reporting of a state’s failure to protect or promote the human rights of their LGBT populations, let alone their failure to respect their sexual and reproductive rights, is minimal across the globe. The area is bleakly under-reported, and it is typically the individuals who are suffering most that are not in a position to advocate on their own behalf. Violence, torture, detention and other violations (refusal of access to treatment or medication, etc) may be visited upon them directly as a result of their known or perceived sexual orientation or gender identity. More subtle forms of negation may impact on the mental and emotional health of individuals, particularly when struggling to realize their rights in hostile environments.

იცხავს ძალდატანებას, დისკრიმინაციასა და ძალადობას“.

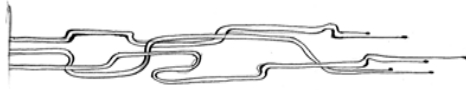
სახელმწიფოების მხრივ ლგბტ მოსახლეობის ადამიანის უფლებების დაცვისა და გაძლიერების საქმეში არსებული სავალალო მდგომარეობის მონიტორინგი, დოკუმენტირება და ანგარიშგება მსოფლიო მასშტაბით მინიმალურად ხორციელდება; რომ არაფერი ვთქვათ მათი სექსუალური და რეპროდუქციული უფლებების პატივისცემის უგულვებელყოფის შესახებ. ეს საკითხები ანგარიშებში მიზერულად აისახება და ისიც ტიპურია, რომ ადამიანები, რომლებიც ყველაზე მეტად იტანჯებიან, არ ფლობენ შესაბამის ბერკეტებს საკუთარი ინტერესების დასაცავად. ძალადობა, წამება, თავისუფლების შეზღუდვა და სხვა დარღვევები (მკურნალობაზე ან მედიკამენტებზე ხელმისაწვდომობაზე უარის თქმა და ა.შ.) მათთან მიმართებაში ხშირად ხორციელდება მათი გამხელილი ან სავარაუდო სექსუალური ორიენტაციის ან/და გენდერული იდენტობის გამო. უარყოფის შედარებით შეუმჩნეველმა ფორმებმა, შესაძლოა, მათ მენტალურ ან ემოციურ ჯანმრთელობაზე უარყოფითი გავლენა გამოიწვიოს; განსაკუთრებით კი მაშინ, როდესაც ადამიანები თავიანთი უფლებების განხორციელებისათვის მტრულ გარემოში იბრძვიან.

1948 წლის ფუძემდებლურ დეკლარაციაში ნახსენები სიტყვები „ნებისმიერი ადამიანი“ ცხადყოფს, რატომ არის ასე მნიშვნელოვანი საერთაშორისო სტანდარტები და მექანიზმები ლგბტ ადამიანებთან მიმართებაში. სახელმწიფოების მიერ მიღებულმა ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულმა ადამიანის უფლებათა სტანდარტებმა (რაც მოიცავს სექსუალურ და რეპროდუქციულ ჯანმრთელობასა და უფლებებს) პატივი უნდა სცეს, დაიცვას და ყურადღება მიაქციოს პრობლემათა იმ სპექტრს, რომელიც სპეციფიკურად ახდენს ზეგავლენას ლგბტ ადამიანებზე — ეს შეიძლება იყოს პირადი ინფორმაცია, პირადი უსაფრთხოება, ჯანდაცვისა და მკურნალობის ხელმისაწვდომობა და ა.შ. — და უზრუნველყოფს უმაღლესი ხელმისაწვდომი სტანდარტები. პასუხისმგებლობა ეკისრებათ ჯანდაცვის მუშაკებს, ადგილობრივ ორგანოებსა თუ მათ მიერ მინოდეულ სერვისებს, და ასევე ქვეყნების მთავრობებს, რომ დაიცვან იმ ადამიანთა ღირსება, რომელნიც არ არიან დაცულნი და აღიარებულნი კანონის მიერ. ხოლო ლგბტ საზოგადოების (და მათი ადგილობრივი მხამრდამჭერების) საქმეა, სერვისის მომწოდებლებსა და კანონმდებლებს მიანდინონ ინფორმაცია მათი საჭიროებების შესახებ; მათ უნდა მოახდინონ ხელისუფლების განათლება და ინფორმირება იმ საერთაშორისო და რეგიონალური მექანიზმების შესახებ, რომლებიც ადამიანის ღირსებისა და უფლებების უზრუნველსაყოფად შეიქმნა.

In light of the “everyone” mentioned in the seminal 1948 Declaration it will be clear then why these international standards and references are of such relevance to LGBT people. Human rights standards adopted by states in regard to health, which includes SRHR, should respect, protect and fulfil the variety of concerns specifically affecting LGBT people – be those around personal information, personal safety, access to healthcare or access to treatment – and promote the highest standard of attainable health and well-being. It is the responsibility of health providers, local councils and their services, as well as domestic government, to protect the dignity of their population who suffer the negation of non-protection and non-recognition by the law. It is up to the LGBT communities (and those allies at the local level who have the courage), to inform their service providers and legislators of their needs, by accessing, educating and informing those with power, and, as necessary, leaning on the international and regional mechanisms which have been set up to ensure human dignity and human rights.

Aengus Carroll

პაციენტთა უფლებები

Patients' rights

კაცობრიობის განვითარების ისტორიაში დიდი როლი ითამაშა საზოგადოებაში სხვადასხვა საკითხების რეგულირების ინსტრუმენტის გამოგონებამ, და ამ ინსტრუმენტს კანონი ჰქვია. დღეს უკვე შეუძლებელია წარმოვიდგინოთ სახელმწიფო, რომელიც კანონმდებლობაზე დაყრდნობით არ არეგულირებდეს სხვადასხვა სფეროებს. რაც უფრო განვითარებულია სახელმწიფო, შესაბამისად — საზოგადოება, მით უფრო დიდი მოთხოვნილება ჩნდება, კანონმდებლობა დეტალურად ასახავდეს საკითხისადმი ამა თუ იმ მიდგომებს, უფრო ფართო სპექტრში განიხილავდეს და უფრო სკურულოზურად ფილტრავდეს საზოგადოებრივ მოთხოვნებსა და სახელმწიფო ხედვას.

ჩვენ შევეცადეთ, თქვენი ყურადღება მიგვეპყრო საქართველოში მოქმედ კანონზე „პაციენტთა უფლებების“ შესახებ. რატომ? იმიტომ, რომ პაციენტთა უმრავლესობამ არც კი იცის, როგორ გამოიყენოს თავისი უფლებები, ხარისხიანი სამედიცინო დახმარების მისაღებად. დღეს, სამედიცინო დაწესებულებაში მისული ადამიანი, არჩევანის წინაშე დგება:

პირველი გზა — „საბჭოთა პაციენტის გზა“: უსმინოს, დაიჯეროს, ითმინოს, ჩუმად იყოს (მოთმინების გზა);

მეორე — გადიხადოს, ყველაფრის და არაფრისთვის, მაგრამ გადაიხადოს. თუმცა, ახსოვდეს რომ დახმარებას მიიღებს იქვე, იმავე ხალხისგან და იგივე დონეზე რაც იყო „პირველ გზაზე“, განსხვავება მხოლოდ ვიზუალურ ნაწილშია (ფულის გზა);

მესამე გზა — რომელიც გამოცდილია და აქტიურად გამოიყენება ცივილიზებულ ქვეყნებში: თავისი უფლებების გაცნობა, გააზრება და გამოყენება (ცოდნის გზა).

პაციენტის უფლებები — ესაა ხარისხიანი სამედიცინო დახმარების მოძიებისა და მიღების ინსტრუმენტი, პირადი უსაფრთხოების საკითხის მართვის

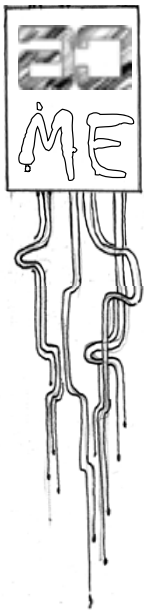
In the history of human development, an instrument known as “law” has played a key role in regulating various issues in societies. It is now impossible to imagine a state that does not regulate various fields on the basis of legislation. The more developed a state – and, by extension, society – the greater the need that legislation reflect in detail various approaches to an issue, be more broadly discussed and more thoroughly take into account the demands of the public

We have attempted here to draw your attention to Georgia's law “on patients' rights”. Why? Because the majority of patients don't know how to take advantage of their right to receive quality medical care.

The notion of “patients' rights” is an instrument for finding and receiving quality medical care and a means for managing issues pertaining to a person's safety when seeking assistance. The term “patients' rights” clearly reflects the new ethical and legal approaches in modern medicine. It is basically a revolution in medicine – not a scientific or technological revolution, but an ethical one, a revolution in the medical community's values system.

The first notable document on patients' rights was issued in the USA in 1971 by the Association of US Hospitals. It consisted of 12 provisions drawn up on the basis of discussing existing cases. The provisions include: “The patient has the right to check the accuracy of the financial record presented to him/her”; “the patient has the right to refuse to take part in tests of a new medicine”; “all patients have the right to know about the condition of their health and undergo medical treatment only on the basis of their willful consent”. This last provision has been reflected in approaches to modern medicine and is known as “informed consent”.

Georgia's law on patients' rights was approved and

საშუალება დახმარებისთვის მიმართვისას.

კატეგორია „პაციენტის უფლებები“ განსაკუთრებით მკაფიოდ ასახავს ახალ ეთიკურ და სამართლებრივ მიდგომებს თანამედროვე მედიცინაში. ესეც რევოლუციაა, რევოლუცია მედიცინაში, მაგრამ არა მეცნიერული, არა ტექნოლოგიური, არამედ ეთიკური. რევოლუცია ხდება ფასეულობათა სისტემაში, და ცვლის ადამიანის „სულის ანატომიას“.

პირველი ფასეული დოკუმენტი პაციენტთა უფლებების შესახებ შეიქმნა ამერიკის შეერთებულ შტატებში 1971 წელს, ამერიკის საავადმყოფოთა ასოციაციის მიერ. ის შედგებოდა 12 პუნქტისგან, რომლებიც შეიქმნა არსებული მაგალითების განხილვის საფუძველზე. ერთ—ერთი პუნქტი შემდეგნაირად ჟღერდა: „პაციენტს აქვს უფლება, გადამოწმოს მისთვის წარდგენილი ფინანსური ანგარიში“ ან კიდევ „პაციენტს უფლება აქვს, უარი განაცხადოს ახალი წამლების გამოცდაში მონაწილეობაზე“, იყო ასეთიც: „ყოველ პაციენტს აქვს უფლება, იცოდეს თავისი ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ და სამედიცინო დახმარება უნდა გაენიოს მხოლოდ მისი ნებაყოფლობითი თანხმობის შემთხვევაში“ — სხვათა შორის, ამ ბოლო პუნქტმა ასახვა პპოვა თანამედროვე მედიცინის მიდგომებშიც და მას „ინფორმირებული თანხმობის პრინციპი“ ეწოდა.

დამოუკიდებელ საქართველოში პაციენტთა უფლებების შესახებ კანონი დამტკიცდა და ძალაში შევიდა 2000 წელს და იმ პერიოდში ყველაზე ცივილურ იურიდიულ დოკუმენტად მოგვევლინა. სიახლის გარდა, აქ თავი მოიყარა მნიშვნელოვანმა დეკლარირებულმა მუხლებმა სხვა კანონებიდან, რომლებიც სპეციფიურად ადაპტირებული იყო უშუალოდ პაციენტის სუბიექტზე.

კანონი შედგება 11 თავისა და 48 მუხლისგან. აქ განხილულია ისეთი საჭიროებო საკითხები, როგორიცაა „ინფორმაციის მიღების უფლება“, „თანხმობა“, „პირადი ცხოვრების კონფიდენციალობა და ხელშეუხებლობა“, „ორსულისა და მეძუძური დედის უფლებები“ და სხვა.

მაგალითად, ძირითადი კონსტიტუციური პოსტულატი ადამიანის ხელშეუხებელი უფლებების შესახებ ჟღერს ასე: „პაციენტის დისკრიმინაცია რასის, კანის ფერის, ენის, სქესის, გენეტიკური მემკვიდრეობის, რწმენისა და აღმსარებლობის, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებების, ეროვნული,

took effect in 2000; it was one of the most civilized legal documents to appear at that time. The law is comprised of important articles from other laws that were adapted to the specific needs of patients. The law consists of 11 chapters and 48 articles. It tackles such important issues as “the right to receive information”, “consent”, “confidentiality and inviolability of personal information”, and “rights of pregnant women and breastfeeding mothers”.

For example, the main constitutional postulate on people’s inviolable rights reads as follows: “Discrimination against a patient on the basis of race, skin colour, language, gender, genetic heritage, religion or confession, political or other views, national, ethnic or social affiliation, origin, property, class status, place of residence, illness, sexual orientation or personal negative disposition is prohibited.” (Law on patients’ rights. Chapter 1, Article 1, No. 1)

Here are some of the main tenets of the law, given in Q&A format:

Question: Why was this law written?

Answer: “The aim of this law is to protect citizens’ rights in the field of healthcare, as well as ensure the inviolability of their respect and dignity.”

Question: What does this law tell us?

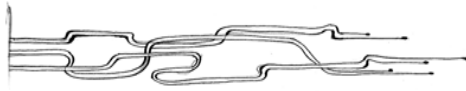
Answer: “Each and every Georgian citizen has the right to receive healthcare services in line with the professional and service standards acknowledged in this country from all healthcare providers.”

Question: What happens if a patient’s rights are violated?

Answer: “A patient or his/her legal representative has the right to file a court suit demanding:

- a. Compensation for material or non-material damage caused by:
 1. The violation of the patient’s rights’
 2. Medical malpractice;
 3. Other shortcomings in the functioning of the

ეთნიკური და სოციალური კუთვნილების, წარმოშობის, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობის, საცხოვრებელი ადგილის, დაავადების, სექსუალური ორიენტაციის ან პირადული უარყოფითი განწყობის გამო აკრძალულია". (კანონი პაციენტთა უფლებების შესახებ. თავი I, მუხლი 6, №1.)

რისთვის დაინერგა ეს კანონი?

პასუხი: „ამ კანონის მიზანია მოქალაქის უფლებების დაცვა ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში, აგრეთვე მისი პატივისა და ღირსების ხელშეუხებლობის უზრუნველყოფა“.

რას გვამცნობს ეს კანონი?

პასუხი: „საქართველოს თითოეულ მოქალაქეს უფლება აქვს სამედიცინო მომსახურების ყველა გამწვევისაგან მიიღოს ქვეყანაში აღიარებული და დანერგული პროფესიული და სამომსახურეო სტანდარტების შესაბამისი სამედიცინო მომსახურება“.

თუ მაინც დაირღვა პაციენტის უფლებები, რა მოხდება?

პასუხი: „პაციენტს ან მის კანონიერ წარმომადგენელს უფლება აქვს, მიმართოს სასამართლოს და მოითხოვოს:

ა) კომპენსაცია ქონებრივი და არაქონებრივი ზიანისა, რომელიც გამომწვეულია:

ა.ა) პაციენტის უფლებების დარღვევით;

ა.ბ) მცდარი სამედიცინო ქმედებით;

ა.გ) სამედიცინო დანესებულების ფუნქციონირების სხვა ხარვეზებით;

ა.დ) სახელმწიფოს მიერ არასწორად განხორციელებული ზედამხედველობითა და რეგულირებით;

ბ) სამედიცინო პერსონალის საქმიანობის ლიცენზიის შეჩერება ან გაუქმება;

გ) სახელმწიფო სამედიცინო და სანიტარული სტანდარტების შეცვლა.“

პაციენტის უფლებები მხოლოდ წმინდად სამედიცინო მომსახურებაზეა აქცენტირებული?

პასუხი: „პაციენტს უფლება აქვს სამედიცინო მომსახურების გამწვევისაგან მოითხოვოს მისი ღირსების, ტრადიციების, აღმსარებლობისა და პიროვნული ფასეულობების პატივისცემა.“

ცხადია, კანონით მონიჭებული უფლებები არ

medical institution;

4. Improperly administered oversight or regulation on the part of the state;

b. The suspension or annulment of the relevant medical personnel's licence;

c. A change in the state's medical or sanitary standards.“

Question: Do patients' rights focus purely on medical services?

Answer: “The patient has the right to demand that the healthcare provider respect his/her dignity and traditions and religious or personal values.”

Obviously, these rights do not release patients from their own responsibilities. In order for a visit to the doctor's to be successful, the patient must:

–Truthfully and comprehensively answer all questions posed by the doctor regarding your health and sex life;

– Describe the state of your health in clear terms;

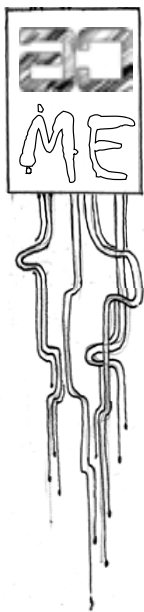
–Ask the doctor questions, share doubts/concerns and let him/her know if you don't understand something;

–Abide by the instructions the doctor gives you. It is very important to tell your doctor if you don't understand something or don't agree with something he/she says; or if for some reason you are not able to fulfil his/her instructions. You should inform your doctor if you are unable to take the medicine prescribed or undergo a given procedure. This will allow the doctor to help you better.

Our goal is not to describe all the provisions of this law in detail. Instead we have simply tried to draw your attention to the most important right of all – the right to exercise your rights. Look it over, internalize it, use it.

This material was prepared by the Tanadgoma medical-psychological information centre

The Georgian law “on patients' rights” can be viewed at the Inclusive Foundation's website, www.inclusive-foundation.org.

ათავისუფლებს პაციენტს პასუხისმგებლობისაგან. იმისათვის, რომ ექიმთან ვიზიტი წარმატებული იყოს, აუცილებელია:

- გულწრფელად და სრულად უპასუხოთ ექიმის დასმულ ყველა შეკითხვას თქვენი ჯანმრთელობისა და სქესობრივი ცხოვრების შესახებ.
 - გარკვევით აუხსნათ ექიმს თქვენი ჯანმრთელობის მდგომარეობა;
 - დაუსვათ ექიმს შეკითხვები, გამოხატეთ ეჭვები და გულწრფელად უთხარიტ მას, თუ რა დარჩა თქვენთვის გაუგებარი;
 - დაიცვათ ექიმისაგან მოცემული ინსტრუქციები. ძალზე მნიშვნელოვანია, უთხრათ ექიმს, თუ რაიმე ვერ გაიგეთ ან არ ეთანხმებით მას, ან თუ რაიმე მიზეზის გამო ვერ შეასრულებთ მის დანიშნულებებს. უნდა აცნობოთ ექიმს, თუ ვერ შეძელით დანიშნული წამლის მიღება ან პროცედურის ჩატარება. ეს ექიმს საშუალებას მისცემს, უკეთ დაგეხმაროთ.
- ჩვენი მიზანი არ არის შეგასწავლოთ ეს კანონი სრულად, ჩვენ შევეცადეთ გაგვეღვივებინა თქვენი ინტერესი ერთ—ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან უფლებაზე — „საკუთარი უფლებების გამოყენების უფლება“. გაცნით, გაიაზრეთ და გამოიყენეთ.

მასალა მომზადებულია: საინფორმაციო სამედიცინო—ფსიქოლოგიური ცენტრის „თანადგომის“ მიერ კანონს „პაციენტთა უფლებების“ შესახებ შეგიძლიათ გაეცნოთ ფონდ ინკლუზივის ვებ—გვერდზეც: www.inclusive-foundation.org/

რეპორტაჟი / REPORTAGE

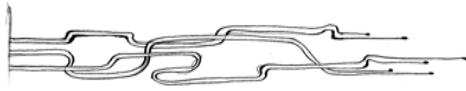
ინკლუზიური საზოგადოებისათვის

For an inclusive society

ბავშვობაში შვედეთი ჩემთვის პეპის, კარლსონისა და მანანალა რასმუსის სამყაროსთან ასოცირდებოდა. ბავშვობის შთაბეჭდილება იმდენად ძლიერი აღმოჩნდა, რომ შვედეთსა და შვედებზე წარმოადგენა ვერც სტრინდბერგის მიზოგენიამ შემაცვლევირა და ვერც ბერგმანის ფსიქოანალიტიკურმა კინემატოგრაფიამ. ბავშვობაში დიდხანს ვოცნებობდი იმ ქვეყანაში მოხვედრაზე, სადაც ბევრი ლამაზსახურავიანი სახლი დგას, სახურავზე კარლსონი ცხოვრობს, ფრეკენ ბოკისნაირი მომხიბლავი (ჩვენი სკოლის პედაგოგებთან შედარებით ვგულისხმობ) შინამტანჯველები მაჭკატებს აცხოვენ, ღამ—ღამობით სახურავზე კი ფილე და რულესნაირი უწყინარი და მშიშარა მძრაცველები დაძვრებიან. მოგვიანებით, შვედეთი ისეთი ქვეყნის სინონიმად იქცა, რომელსაც სხვა ქვეყნებთან შედარებით ყველაზე მონესრიგებული სოციალური სისტემა აქვს, სადაც ყველაზე მეტად ზრუნავენ თვითოეული მოქალაქის კეთილდღეობაზე, ბავშვებსა და ეკოლოგიაზე. თუმცა, ამჟერად სტოკჰოლმს სულ სხვა მიზნითა და მიზეზით ვეწვი.

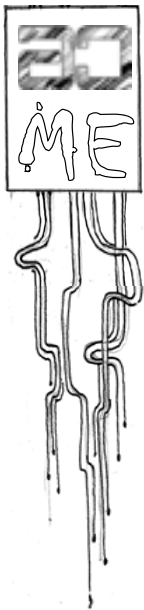
When I was a child, Sweden was for me associated with the world of Pippi Longstocking, Karlson on the Roof and Rasmus and the Vagabond. These impressions from my childhood about Sweden and Swedes were so strong that neither Strindberg's misogyny nor Bergmann's psychoanalytical cinematography could change them. I spent a lot of time as a child dreaming of going to the country where there are many houses with beautiful roofs with little Karlssons living on them, where there are charming (I mean relative to the teachers I had) nannies like Frecken Bock cooking pancakes, and where harmless and cowardly robbers like File and Rules climb up on people's roofs.

10—28 ნოემბერს, სტოკჰოლმში შედედეთის საერთაშორისო განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს მხარდაჭერით წელს უკვე მეორეჯერ ჩატარდა ტრენინგების კურსი „ლგბტ საკითხები და ადამიანის უფლებები“. ტრენინგში, რომელსაც ორგანიზებას ორი საკმაოდ ცნობილი შვედური ორგანიზაცია უწევდა RFSL და RFSU, მონაწილეობა 27—მა ლგბტ აქტივისტმა მიიღო 11 ქვეყნიდან (ნეპალი, პაკისტანი, ბანგლადეში, ინდოეთი, შრი ლანკა, ყირგიზეთი, თურქეთი, საქართველო, მოლდოვა, უკრაინა, რუსეთი). ცხადია, ამ ქვეყნებში არსებული სამართლებრივი ბაზა, კულტურული თავისებურებანი, კონკრეტული მონაწილის ინდივიდუალური თუ ორგანიზაციული გამოცდილება ლგბტ აქტივობის თვალსაზრისით მკვეთრად განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან. ჯგუფებში მუშაობის პროცესში ხშირად ვაწყდებოდით სიტუაციას, როდესაც ჩვენს მიერ გამოყენებული ტერმინოლოგია საკმაოდ მწირი და ლარიბი აღმოჩნდებოდა ხოლმე კონკრეტული კულტურისათვის დამახასიათებელი ტრადიციების, გენდერული ნორმებისა თუ იდენტობების აღსაწერად. თუმცა, ყველა ჩვენგანს ერთი რამ აერთიანებდა — სურვილი, უკეთესი გახადონ საზოგადოება. დემოკრატიული, ადამიანზე ორიენტირებული საზოგადოების წარმატებულობის ერთ—ერთი მნიშვნელოვანი საზომი კი მისი ინკლუზიურობაა. ტრენინგის მონაწილეთა მიერ მომზადებული პროექტები სწორედ ისეთ ცვლილებებზეა ორიენტირებული, რომელმაც უნდა შეცვალოს ლგბტ ადამიანების მდგომარეობა ქვეყანაში არსებული კონტექსტის გათვალისწინებით — საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლებიდან საკანონმდებლო ცვლილებების ჩათვლით.

ტრენინგებზე საქართველო სამი მონაწილით იყო წარმოდგენილი. ფონდ ინკლუზივის გარდა, პროექტში მონაწილეობა მისმა სტრატეგიულმა პარტნიორმა ორგანიზაციებმაც მიიღეს („ქალთა ინიციატივების მხარდაჭერი ჯგუფი“, „ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“). სამივე ორგანიზაციამ დამოუკიდებელი პროექტი წარადგინა, რომელთაგან ერთი ინკლუზივთან არსებული რესურს—ცენტრის გაძლიერებასა და ლგბტ კვლევების აკადემიზაციას ეხება, მეორე — ლგბტ ჯგუფის სექსუალურ და რეპროდუქციულ ჯანმრთელობასა და უფლებებს, მესამე კი, ორგანიზაციის სპეციფიკიდან გამომდინარე, საკანონმდებლო ბაზის მონიტორინგს, სტრატეგიულ კეისების იდენტიფიკაციასა და სამართალწარმოებას ისახავს მიზნად.

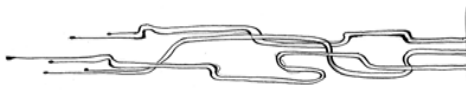
Later on, Sweden became synonymous in my mind with the notion of a country where the social system better structured than in other countries, where the government takes care of each and every one of its citizens, as well as children and the environment. But this time, I visited Stockholm for an entirely different reason and with an entirely different goal in mind.

On 10–28 November, already for the second time this year, a training course entitled “LGBT issues and Human Rights” was held in Stockholm with support from the Swedish International Development Agency (Sida). The training was organized by two prominent Swedish organizations, RFSL and RFSU, and was attended by 27 LGBT activists from 11 countries (Nepal, Pakistan, Bangladesh, India, Sri Lanka, Kyrgyzstan, Turkey, Georgia, Moldova, Ukraine and Russia). Clearly, the existing legislation in these countries, their unique cultural traits and the individual or organizational experiences of the participants varied greatly.

While working in groups, we would often find ourselves in a situation where the terminology we were using to describe the traditions, gender norms and identity issues specific to each culture was often unrefined and inadequate. Still, all of us were united by one thing: a desire to make society better. One important measure of success of in creating a democratic and people-oriented society is inclusiveness.

The projects drawn up by the training’s participants were oriented towards effecting precisely this kind of change – improving the situation of LGBT people with due consideration to the cultural context of each country through measures such as elevating the public consciousness and enacting legislative changes.

Three organizations from Georgia participated in the training. Apart from the Inclusive Foundation, Inclusive’s strategic partners, the Women’s Initiatives Supporting Group and the Georgian Young Lawyers’ Association, took part. All three organizations presented their own individual projects – one was to strengthen the resource centre existing under Inclusive and push efforts to academicize LGBT research, the second concerned the sexual and reproductive health and rights of the LBT community and GYLA’s project, meanwhile, envisaged monitoring over the relevant legal base, identifying strategic cases for litigation.

ტრენინგი თემატურად სამ კვირაზე იყო გადანაწილებული. პირველი კვირა, რომელიც ქალაქგარეთ, ჩვენთვის ასე ძნელადგამოსათქმელ ენგელსბრეკსტუნეტში ჩატარდა, მონაწილეთა ურთიერთგაცნობას, გენდერზე, სექსუალობასა და ნორმებზე საუბარს დაეთმო; მეორე კვირა – ადამიანის უფლებების ზოგად კონცეფციებისა და სექსუალური უფლებების ურთიერთმიმართებას, ლგბტ უფლებების მენსტრუაციის, ლობირების, ლიტიგაციისა და სხვა მექანიზმების გამოყენების შესაძლებლობებსა და ეფექტურობას; ტრენინგების მესამე ნაწილი კი ლგბტ საკითხებზე მომუშავე ინსტიტუციებში ვიზიტს ითვალისწინებდა. ადგილობრივ და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციების გამოცდილების გაცნობის გარდა (SIDA, RFSU, RFSL, Amnesty International – Sweden), შესაძლებლობა გვქონდა შევხვედროდით ომბუდსმენს, ვენციეტ შევედეთის პარლამენტსაც, სადაც ლგბტ საკითხებზე მომუშავე ქსელის წარმომადგენელმა ვრცლად გვიაშობო სამუშაო ჯგუფის მიღწევებსა და სამომავლო გეგმებზე.

ორგანიზატორების მიერ შედგენილი პროგრამა მონაწილეთა ვიზიტსაც ითვალისწინებდა ლგბტ ოჯახში. სხვების შთაბეჭდილებებზე ვერაფერს გეტყვით, ჩვენს სამეულს კი სწორედ ისეთი ატმოსფერო დაგვხვდა, როგორიც ლინდგრენს შეეფერება — თოვლი ჩაფლული პატარა და მყუდრო სახლი, რომელშიც ჩვენს საპატივცემულოდ გამოცხვარი ტრადიციული შვედური საშობაო ნამცხვრისა და ცხელი შოკოლადის სუნი ტრიალებდა, კეთილი და მშვიდი მასპინძლები, მზიარული მეგობრები და საზეიმო განწყობა.

სამი კვირა არც ისე ცოტა დროა ახალი მეგობრების შესაძენად. ამიტომაც, გამოსამშვიდობებელი საღამო ცოტა სევდიან ტალღაზე დასრულდა, თუმცა, ახალი შეხვედრის მოლოდინით. ტრენინგების მომდევნო, დასკვნითი ნაწილი მომდევნო წლის ივნისში ჩატარდება, სადაც განვილი 6 თვის შედეგების შეჯამების გარდა, მონაწილეებს საშუალება ექნებათ დამატებითი ცოდნა მიიღონ ლგბტ აქტივიზმის ისტორიისა და მედია სტრატეგიის შემუშავების შესახებ.

ეკა აღდგომელაშვილი

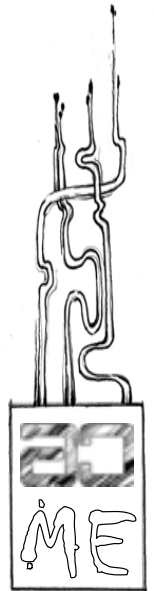
The three weeks of the training were split up thematically. The first week's session was held outside the city, in the difficult-to-pronounce town of Ängelsbrekstunet. Its purpose was for the participants to get to know each other and speak in general terms about gender, sexuality and societal norms. The second week focused on general conceptions of human rights and the interplay of sexual rights, the use of various mechanisms aimed at mainstreaming and lobbying and litigating for LGBT rights and the effectiveness of these mechanisms.

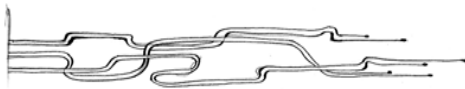
The third part of the training was comprised of visits to institutions working on LGBT issues. In addition to familiarizing ourselves with the experience of local and international nongovernmental organizations (SIDA, RFSU, RFSL, Amnesty International – Sweden), we had the opportunity to meet the Swedish ombudsman and visit the Swedish parliament, where representatives of a network working on LGBT issues spoke to us at length about the achievements and future plans of the working group.

The programme compiled by the organizers also included a visit to an LGBT family. I can't tell you about the others' impressions, but we three Georgian representatives were met with precisely the type of atmosphere that befits Astrid Lindgren's works – a small and cozy house covered in snow where traditional Swedish Christmas cookies were made for us and where the smell of hot chocolate hung in the air. The mood was made even more festive by our kind and gracious hosts and cheerful friends.

Plenty of friendships were forged during those three weeks. The final evening was tinged with sadness, but also with expectations of seeing each other again at the next training in June. At the final portion of the training, we will speak about our respective activities over the past six months and also gain further knowledge about the history of LGBT activism and the elaboration of media strategies.

Eka Agdgomelashvili

„ქალი, მდელოსი და მამაკაცი“

On notions of masculinity and femininity in Georgian culture and language

ინტერვიუ ფილოსოფოს ლელა გაფრინდაშვილთან

Me's Eka Aghdgomelashvili speaks to philosopher Lela Gaprindashvili

ჰომოსექსუალთა შესახებ ერთ—ერთი ყველაზე გავრცელებული სტერეოტიპი საზოგადოებაში გავრცელებული გენდერული როლების ერთგვარ ინვერსიას წარმოადგენს. მითი გეების ფემინურობასა და ლესბოსელთა მასკულინობაზე, გენდერული სტერეოტიპების მსგავსად, ხშირად წინასწარგანწყობას ეფუძნება და არა მეცნიერულ ცოდნას. ანთროპოლოგიურმა თუ ეთნოგრაფიულმა კვლევებმა არაერთგზის დაადასტურა, რომ წარმოდგენები იმის შესახებ, თუ რას ნიშნავს „ტიპიური ქალი“ ან „ტიპიური მამაკაცი“ საკმაოდ ფარდობითია და შეიძლება იცვლებოდეს როგორც სხვადასხვა კულტურაში, ისე კონკრეტული საზოგადოების განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე. ერთადერთი, რაც ამ „მრავალფეროვნების“ საერთო მახასიათებლად შეიძლება მივიჩნიოთ, გენდერული ასიმეტრიაა, რომელიც ვლინდება ქალის/მამაკაცის სტატუსსა და მდგომარეობაში საზოგადოებასა და მის ინსტიტუტებში და ასახავს კულტურაში არსებულ შეფასებებსა და მოლოდინებს სქესთან დაკავშირებით.

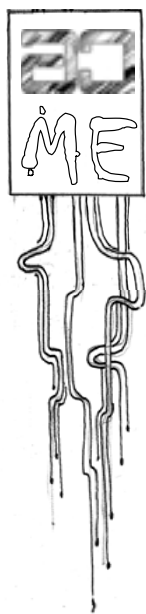
ლ.გ. საუბარს ბოჭუარის ცნობილი გამოთქმით დავიწყებ: „ქალებად არ იბადებიან, ქალებად ხდებიან“, რაც იმას ნიშნავს, რომ სქესს კულტურა აწარმოებს. თავისთავად, დაბადება ამა თუ იმ სქესის წარმომადგენლად ჯერ კიდევ არ ნიშნავს ამა თუ იმ სქესის კუთვნილებას. მთავარია არა ის, რომელი სქესის წარმომადგენლად იბადები, არამედ რომელ სქესს მიგანერს, მიგაკუთვნებს კულტურა. როდესაც ვსაუბრობთ სქესსა და სქესთან მიმართული როლების ადგილზე ამა თუ იმ კულტურაში, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ კულტურათა უმრავლესობა პატრიარქალურია, სადაც მთავარი სუბიექტი მამაკაცია. სწორედ ისაა დომინანტი ამ კულტურაში, ქალი კი — ობიექტია. მისი სქესი, სტატუსი,

One of the most prevalent stereotypes about homosexuals in our society is that gays represent an inversion, of sorts, of gender roles. The myth of gay men's femininity and lesbians' masculinity, like many gender stereotypes, is based more on preconceived notions rather than scientific knowledge. Numerous anthropological and ethnographic studies have confirmed that notions of "typical woman" and "typical man" are quite relative and subject to change according to both culture and a given society's level of development. The only thing that can be called a general characteristic of these diverse stereotypes is the gender asymmetry that is manifested both in the status of men and women in society and its institutions that reflects a given culture's assessments and expectations in relation to gender.

GAPRINDASHVILI: Let me begin by recalling Beauvoir's famous quote that "Women are not born, they are made". This means that gender is a concept produced by culture. Being born as a representative of this or that sex does not in itself mean affiliation with that sex. The main thing is not what sex you are born as, but what sex the culture attributes to you.

When we are speaking about gender and the place of roles tied to gender in this or that culture, we must bear in mind that the majority of cultures are patriarchal – i.e. where the main subject is the man. It is he who is dominant while the woman is the object. Her sex and status and the role attributed to her are the predicate. John Stewart Mill named one of his early works "The subjugation of women".

It is interesting to note how this asymmetry is re-

როლი, რაც მას მიენერება – დაქვემდებარებულია. ჯონ სტიუარტ მილის, უფრო ადრინდელი შრომას, სწორედ ასე ჰქვია „ქალთა დაქვემდებარებულობა“. საინტერესოა, თუ როგორ აისახება ეს ასიმეტრიულობა ენაშიც.

ილია ჭავჭავაძეს აქვს აქვს ერთი ძალიან საინტერესო წერილი „პატარა საუბარი“, რომელსაც ხშირად ვიშვებები ხოლმე გენდერზე საუბრისას. წერილს თავისი ისტორია აქვს და XIX საუკუნის 50-იან წლებს უკავშირდება, როცა პირველად გახდა ქალთა საკითხი აქტუალური საქართველოში. ილია იწყებს საკითხის პრობლემატიზაციას თუ როგორ ადგენს ენა ქალურობას და მამაკაცურობას და ამბობს, რომ გვაქვს ქალთან დაკავშირებული ცნება „დედაკაცი“ და კაცთან დაკავშირებული – „მამაკაცი“. ამ კომპოზიციების პირველი მდგენელები (დედა და მამა), ანუ რეპროდუქციული როლის დომინანტობა და უპირატესი მნიშვნელობა კულტურაში ხაზგასმულია როგორც კაცისათვის, ასევე ქალისათვის. აქვე ავტორი შენიშნავს, რომ „ვაჟკაცის“ ანალოგიური ცნება ქალისთვის არ მოგვეპოვება. ხვდებით, ალბათ, რომ „ვაჟკაცი“ უკვე მოღვაწე, საზოგადოებაში, ოჯახს გარეთ მოქმედი კაცია და ამ სფეროში ქალი არ არის. ამ ნაკლის კომპენსაციაა გამონათქვამები: „მამალი ქალი“, „ვაჟკაცური ქალი“, „კაცის ტვინიანი ქალი“, სადაც სწორედ ქალის „მამაკაცურ“ სფეროებში დაუშვებლობის თავისთავადობაა ხაზგასმული.

საინტერესოა უკვე კომუნისტური, საბჭოთა ეპოქის ცნებებიც ამასთან დაკავშირებით: ნაციონალიზმის აღზევების პერიოდში დამკვიდრებული „დედაკაცი“, რომელიც, გასაბჭოებამდე სულ სხვა დატვირთვას ატარებდა, შეურაცხყოფელი გახდა. საბჭოთა პერიოდში და დღესაც — ალბათ გახსოვთ ყოფილი თავდაცვის მინისტრის, ირაკლი ოქრუაშვილის სატელევიზიო გამოსვლა, როცა ანა დოლიძე „პირდაუხანელ დედაკაცად“ მოიხსენია.

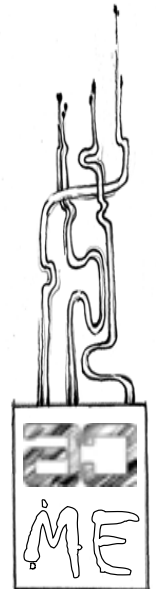
საინტერესოა, რა ემართება ცნება „ქალს“. ილია ჭავჭავაძის ამ სტატიაში, „ქალი“ გაიგივებულია რუსულ „ბაბასთან“, რომელიც რუსულ კულტურაში საგინებელი სიტყვაა და ქალის უარყოფითი თვისებების აკუმულაციას ახდენს. ავადსახსენებელი საბჭოთა პერიოდის შემდეგ ბრუნდება ეს ცნება, მაგრამ იგივე უარყოფითი აზრით, როგორითაც „დედაკაცი“. რომ დავაკვირდეთ და გავაანალიზოთ მედია სივრცე, აღმოვაჩენთ, რომ „ქალი“ უფრო იშვიათად გამოიყენება, ვიდრე „მანდილოსანი“

flected in language. [late 19th–early 20th century writer and statesman] Ilia Chavchavadze once wrote a very interesting short piece which I often reference when speaking about gender. The piece has its own history: in the 1850s, when women’s issues were first beginning to

be discussed in Georgia, Chavchavadze began analysing the problem of how language determines femininity or masculinity, noting the significance of the terms „dedakatsi“ [a term meaning „woman“, derived from „deda“ („mother“) and „katsi“ („man“, „person“)] and „mamakatsi“ [„mama“ meaning „father“].

The first elements in these composite words – i.e. the dominant nature of the reproductive roles – and the importance in the culture are emphasized both for men and for women. Chavchavadze points out here that there is no female equivalent to „vazhkatsi“ [meaning „brave“, „courageous“ and derived from „vazhi“ („son“) and

მ.გ. უშაკოვ — პოსტკინი — ს.ს.რ.კ. — 1925
M.G. Ushakov—Poskochin — USSR — 1925

“katsi” (“man”)). There are sayings to compensate for this: “mamali kali” [“male”, i.e. “brave woman”], “vazhkatsi kali” [“brave woman”] and “katsis tvini-ani kali” [“woman with the brain of a man”]. These terms underscore the obviousness of the notion that women must not be admitted into “male” spheres of activities.

Also interesting are the notions surrounding this issue from the Communist and Soviet epoch: the term “dedakatsi”, which, prior to the Soviet occupation held an entirely different meaning, became an insult during the Soviet period and after. Former Defence Minister Irakli Okruashvili once memorably insulted liberal activist Ana Dolidze by calling her a “pirdaubaneli dedakatsi” [“woman with an unwashed face”].

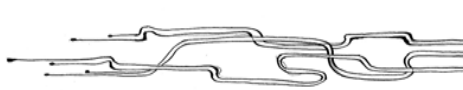
It is interesting to note what is happening to the word “kali” [most commonly used and least marked word for “woman”]. In Chavchavadze’s article, “kali” is equated to the Russian word “baba”, which has a negative connotation in Russian culture [often bringing to mind associations with fat, peasant women]. After the horrible Soviet period, this notion of “kali” as a derogatory word, with the same negative connotation as “dedakatsi”, is making a comeback. If we take a look at local media usage, we see that “kali” is used less often than “mandilosani” [polite term for “woman” literally meaning “person who wears a headscarf”] and “kalbatoni” [“gentlewoman”]. You might even have heard the phrases “gentlewoman prostitute” and “gentlewoman inmate” on television.

The comicality of these phrases comes from the social meaning that we place in the words “prostitute” and “inmate”, as they have nothing to do with gentlewomen or people who wear headscarves. This unusual complication indicates that woman has yet to establish herself as a social subject, as an equal subject is reflected in the language. Clearly, the asymmetry between masculinity and femininity the relevant assessments in the culture remain unchanged...

In general, I’m left with the impression that, after the fall of the Soviet Union, our society has painfully endured all the talk about democratic transformations and liberal values. If we take a look at Georgian TV these days, especially the Public

და „ქალბატონი“. შეიძლება ასეთი ფრაზასაც კი მოკრათ ყური ტელევიზიით „მეძავი ქალბატონები...“ ან „მანდილოსანი პატიმარი“. ამ გამონათქვამების კომიკურობას განაპირობებს სწორედ ის, რომ ის სოციალური შინაარსი, რომელსაც ვდებთ „მეძავში“ და „პატიმარში“, არაფერ კავშირშია არც ქალბატონთან და არც მანდილოსანთან. ამგვარი უცნაური კომპილაცია იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ქალი როგორც სოციალური სუბიექტი, როგორც პარიტეტული სუბიექტი ჩვენთან ჯერ კიდევ არაა დამკვიდრებული და ეს ენაშიც აისახება. ცხადია, უცვლელი რჩება მასკულიზაცია/ფემინიზაცია და კავშირებული ასიმეტრია და შეფასებებიც კულტურაში...

საერთოდ, ისეთი შეგრძნება მრჩება, თითქმის, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, ჩვენი საზოგადოება დემოკრატიულ გარდაქმნებსა და ლიბერალურ ფასეულობებზე ლაპარაკს უბრალოდ ითმენდა, როგორც რაღაც ტკივილს. ახლა რომ შევხედოთ ქართულ ტელევიზორებს, განსაკუთრებით, საზოგადოებრივ მაუწყებელს, გრჩება

შთაბეჭდილება, რომ უკვე მეტის მოთმენა აღარ შეუძლია. იმდენად მონყვეტილები არიან იმ რეალობას, რომელშიც ვცხოვრობთ, რომ არხის ყურებისას შეიძლება იფიქრო, რომ ამ ხნის განმავლობაში ეს ადამიანები მარსზე ცხოვრობდნენ, იქ ჩანერეს გადაცემები და ეხლა გვიჩვენებენ. თითქოს არც ომი ყოფილა, არც საკუთარი სახლებიდან გამოძევებული ადამიანები ჩანან, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ადამიანები, ალბათ, არ ცხოვრობენ ქვეყანაში. არსად ჩანან რელიგიური უმცირესობები, აღარაფერს ვამბობ სექსუალურ უმცირესობებზე, რომელთა ხსენებაზეც ისტერია ემართება ბევრ ინტელექტუალსაც და საზოგადო მოღვაწესაც. თავი რომ დავანებოთ გია ჭანტუაშვილის ქსენოფობიურ გამონათქვამებს, სოციალური სინამდვილისა და მრავალფეროვნების მიმართ მართლა არსებობს საზოგადოებაში გაურკვეველი ფობიები. შეიძლება იქიდან გამომდინარეც, მრავალფეროვნება რომ ასახო, შენ უნდა იყო ემპათიური ზოგადად მრავალფეროვნების მიმართ. ან ინტერესი უნდა გქონდეს, ან განათლება უნდა გქონდეს ამ სფეროში ან უნდა გრძნობდე კომპეტენციას და შენი ადგილის მნიშვნელობა უნდა იცოდე. ამის მიხედვით თუ შევაფასებთ საზოგადოებას, საკმაოდ ბევრი მიწუსი გვაქვს.

ი.ა. რადგან ცვლილებებსა და შეფასებებს შევხებით... ქართული კულტურა დასაშვებად მიიჩნევა ქალის „გამამაკაცურებას“. ისტორიიდან ცნობილია თინა წაგვისელის, მაია წყნეთელის, თამარ ვაშლოველის სახელები... მათ გმირებად მოიხსენიებენ და მათ ქცევასაც მისაბაძად თვლიდნენ. არ მახსენდება არც ერთი მაგალითი ჩვენი ისტორიიდან, როცა პირუკუ პროცესთან გვექონდეს საქმე — კაცის თუნდაც დროებით „გადედაკაცურებას“ ვგულისხმობ — და დადებითად იყოს შეფასებული კულტურის მიერ.

ლ.გ. დავუბრუნდები ბოჭუარს, რომ კულტურისათვის მნიშვნელოვანია ის, თუ ვინ არის სუბიექტი. კულტურაში, სხვა დანარჩენი, ყველა და ყველაფერი ემსახურება მას, როგორც სუბიექტს. მისი, როგორც სუბიექტის, როგორც ერთადერთობის შეუბღალაობას. ვინც აღწერს, შეისწავლის კულტურას, მას მხოლოდ დომინანტური იდენტობა აინტერესებს ან „სექსური“ და არა „სექსუალური“. შეიძლება არიან, იყვნენ ასეთები, მაგრამ ან ძალიან ცოტა ვიცით მათ შესახებ, ან საერთოდ არაფერი. კულტურა იმახსოვრებს ამორძალბებს, ის ქალური

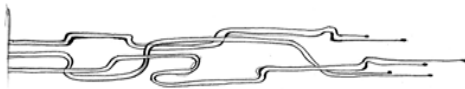
Broadcaster, we are left with the impression that society can put up with no more of it. The channel is so divorced from the reality in which we live that one might think its producers live on Mars and record the programmes there.

It's as though there was no war; people who were kicked out of their homes are nowhere to be seen; handicapped people probably don't live in this country. Religious minorities are not visible as well, to say nothing of sexual minorities, whose very mention causes hysteria among many intellectuals and public figures. Setting aside [the Public Broadcaster's deputy chief] Gia Chanturia's xenophobic remarks, there certainly do exist certain phobias in our society in regard to the social reality and diversity. Perhaps this also has something to do with the fact that, in order to reflect diversity, you have to be empathetic to the notion of diversity in general. You have to have interest or education in this area, or you have to feel competent and know the importance of your place. If we look for these traits in our society, we see a lot of negatives.

AGHDGOMELASHVILI: Since you touched on changes and assessments... Georgian culture has long considered it acceptable to “masculinize” women. Tina of Tsavkisi, Maia of Tsqneti and Tamar of Vashlovani are a few heroic figures in Georgian history... They are called heroes and their behaviour is to be emulated. I cannot recall a single case from our history where the opposite – the “feminization” of a man (even temporarily) – is evaluated positively by the culture.

GAPRINDASHVILI: Let us return to Beauvoir's postulate that what's important for a culture is question of “who is the subject”. In a culture, everything and everyone else serves the subject, the purity of the subject's untarnished uniqueness. Those who describe and study culture are interested only in the dominant identity or only the biological sex identity, not the sexual. Perhaps there are some or were some exceptions, but we know either very little about them or nothing at all. On the other hand the culture remembers Amazons – they are not feminine in terms of sexuality but masculine

კი არ არის სექსუალობის აზრით, მამაკაცურია სოციალური აზრით. შეიძლება, ესეცაა ერთ—ერთი და მთავარი არგუმენტი, რომ კულტურისათვის მთავარია დაინახოს და შეამჩნიოს მხოლოდ ამორძალობასთან დაკავშირებული კონკრეტული თვისებები.

ამ ყველაფერს კიდევ ერთ საკითხთან მივყავართ, ნიშნავს თუ არა „ქალურობა“ ქართულ კულტურაში „ქალურობას“ ევროპული გაგებით? აქვს თუ არა ქალურ მომხიბვლელობას, სიკეკლუტეს ისეთივე მნიშვნელობა, როგორიც ევროპულ კულტურაში? არის თუ არა ეს თვისება გენერალური, გამომდინარეობს თუ არა მისგან ყველა სხვა მახასიათებელი?...

რაც შეეხება მამაკაცურობას, გაუთავებელი ომების ისტორიას თუ გავიხსენებთ, „მასკულიზურობა“ უშუალოდ უკავშირდებოდა მამაკაცის, როგორც მებრძოლის, მეომრის პრეზენტაციას...

ე.ა. საომარი პროპაგანდისათვის საკმაოდ გავრცელებული მეთოდია ერთგვარი გენდერული მეტაფორიზაცია: „ჩვენის“ მასკულიზაცია და მტრის, როგორც „უცხო“ უკიდურესი გამოვლინების ფემინიზაცია. ფემინიზებული მამაკაცის ხატი კი თავის მხრივ, როგორც საუბრის დასაწყისში ავლნიშნეთ, კულტურაში ჰომოსექსუალ მამაკაცის სტერეოტიპს უკავშირდება. განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს რეპროდუქციული ფუნქციაც, რომელიც პრობლემატიზებულია ჰომოფობიურ რიტორიკაში...

ლ.გ. თუ გავითვალისწინებთ ფემინურობა/მასკულიზაციის მიმართების ასიმეტრიულ, იერარქიულ ხასიათს კულტურაში, ასეთ კრიზისულ პერიოდში, ის, რაც კულტურულადაა ლეგიტიმური, „ჩემიანს“ მიეწერება, „სხვას“, „უცხო“ მიეწერება ფემინურობის ის პრედიკატები, რაც ჩვენთვის მიუღებელია. ეს ყოველთვის გამოიყენება იდეოლოგიის კომპონენტად... ომის დროს, განადგურების საფრთხე გემუქრება და ამიტომაც ააქტიურებ, პროპაგანდას უწევს ისეთ თვისებებს, ისხენებ ისეთ ისტორიულ მომენტებს რომელთანაც იდენტიფიცირებულია „ქართველობა“, „ვაჟკაცობა“. ბევრი რამეა ამ მხრივ საინტერესო.

საერთოდ, გარდამავალ პერიოდში, რა ტიპის პერიოდშიც არ უნდა იყოს, ერთი იდეოლოგიის შეცვლა მეორით, მშვიდობიდან საომარ სიტუაციაზე გადასვლა თუ პირიქით, დომინანტურ კულტურულ მოდელებს, შეხედულებებს, რწმენას—წარმოდგენებს

socially. Perhaps this is one of the main arguments supporting the position that the main thing for a culture is to see and notice only concrete characteristics of Amazons.

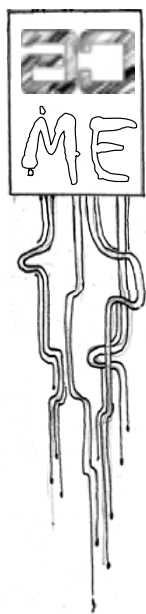
All of this takes us back to the issue of whether “femininity” in Georgian culture is the same thing as “femininity” according to the European understanding. Does feminine charm and flirting mean the same thing it does in European culture? Is this a universal trait and do other traits proceed from it? As for masculinity, if we recall all the wars in the history of the world, “masculinity” is linked directly to man’s pretension to be a fighter and a warrior...

AGHDGOMELASHVILI: Gender metaphors are commonly used in military propaganda: that which is “ours” is masculinized while the enemy, the “other”, is extremely feminized. The image of a feminized man, in turn, as we pointed out at the beginning of our conversation, is associated with the homosexual male. The problemization of the reproductive function is of special importance in homophobic rhetoric...

GAPRINDASHVILI: If we take into account the asymmetrical, hierarchical nature of the femininity/masculinity paradigm in the culture, then in such crisis conditions as war, that which is culturally legitimate is associated with “ours” while that which is “other” is attributed those predicates of femininity which are unacceptable for us. This is always used as a component of ideology...

During war, you are threatened with destruction and so you engage more actively in propagandizing masculine characteristics and you recall moments in history that are identified with “Georgianness”, “bravery” [“vazhkatsoba”]. There are a lot of interesting things in this respect.

In general, during transition periods, no matter what type of transition it is, the replacement of one ideology with another, the switch from peace to a war situation or vice-versa, dominant cultural models, views and notions are shaken. It is natural that in such a tense situation, people unconsciously cling to that which they think must be saved, that which is the most important. We remember

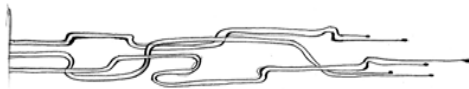
ა.ი. სტრახოვ-ბრასლავსკი - სსრკ - 1926
A. I. Strakhov-Braslavskij - USSR - 1926

არყევს. ბუნებრივია, რომ ამ დაძაბულ სიტუაციაში ადამიანები გაუცნობიერებლად ეჭიდებიან იმას, რაც მიაჩნიათ, რომ უნდა გადარჩეს, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია. გვახსოვს პოსტსაბჭოთა ეპოქის გარიჟრაჟზე, როცა დისკუსიები იწყებოდა იგივე ქალთა უფლებების თაობაზე, დისკუსიების მეინსტრიმი იყო მეთორმეტე, ჰა—ჰა მეთექვსმეტე საუკუნე. არა საბჭოთა პერიოდი, არა დღევანდელი, არამედ უშორესი წარსული. ეს რალაცნაირად გასაღებს გვაძლევს კითხვაზე, რას ეჭიდება კულტურა, რა არის მისთვის ყველაზე ძვირფასი კრიტიკულ მომენტებში, რას მიიჩნევს კულტურა არსებითად და ღირსაზსოვრად.

how at the dawn of the post-Soviet epoch, when discussions were starting about women's rights, the mainstream of discussions was the twelfth, at the latest the 16th century.

Not the Soviet period, not the present, but the distant past. This somehow gives us the key to the answer as to what the culture is clinging to, what is most valuable to it in the most critical moments, and what the culture deems essential and worthy of remembering.

ვილჰელმ რაიხი და „სექსუალური რევოლუციის“ საფუძვლები

Wilhelm Reich and the foundations of “sexual revolution”

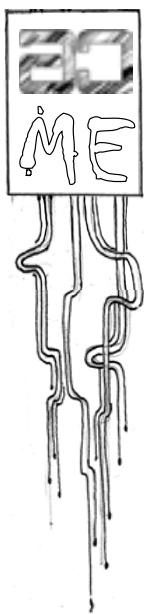
არსებობს თემები, რომლებზე საუბარსაც ზოგჯერ ზრდასრული და სრულიად ცივილიზებული ადამიანებიც კი ერიდებიან. თუ მათზე მსჯელობა მაინც გადაწყდა, მაშინ დიდი სიფრთხილითა და ტერმინოლოგიური დისტანციით აღინიშნება, რომ ყოველივე მანკიერსა და უცენზუროშიც კი შესაძლებელია პოზიტიური მარცვლის დანახვა. ასეთი მოკრძალებისა თუ რიდის საფუძველი XX საუკუნის ერთ—ერთი უმნიშვნელოვანესი მოაზროვნის, ფსიქონალიტიკოსისა და ექიმის ვილჰელმ რაიხის (1897 — 1957) აზრით, ჩვენს მიკროსოციუმში, ტრადიციულ პატრიარქალურ ოჯახში დევს, რომელსაც იგი, არათავისუფალი საზოგადოების სტრუქტურისა და „იდეოლოგიის ფაბრიკას“ უწოდებდა. შესაბამისად, ასეთი საზოგადოება ყოველთვის მზადაა ახალ—ახალი „ეროვნული გმირებისა და იდეალების“ საშობად და ტოტალიტარული რეჟიმების დასამყარებლად, რომელიც უკვე მისივე შეთხზული მორალური პოზიციებიდან ადამიანთა პირად ცხოვრებაში ჩარევის და მათი კონტროლისკენაა მოწოდებული. ამ პრობლემის უმნიშვნელოვანეს პირველად მიზეზს, რომელიც XX საუკუნის, ალბათ, ერთ—ერთ ყველაზე პოპულარულ თემად იქცა, ადამიანის სექსუალურ ცხოვრებასთან და მის საფუძვლებთან მივყავართ.

თანამედროვე დასავლეთში, ანუ გამარჯვებული სექსუალური რევოლუციის სამშობლოში, სექსის თემას ძველი ტაბუები სერიოზულად შეერყა და იგი კაპიტალისტური ინდუსტრიის ერთ—ერთ ყველაზე მომგებიან ნაწილად იქცა. დანარჩენ მსოფლიოში, განსაკუთრებით კი ე. წ. პოსტტოტალიტარულ ქვეყნებში, სექსუალური აკრძალვების მოხსნა ერთობ შემზარავ მოვლენად აღიქმება, რასაც, აუკრძალავი სექსით შემფოთებულთა აზრით, მთელი ქვეყნისა და მისი კულტურის გადაგვარება და მოსპობა შეუძლია. თუ რას ანგრევს სექსუალური თავისუფლება

There exist topics which sometimes even adults and wholly civilized people avoid talking about. If these issues are discussed, it is often remarked with great caution and terminological distance that a kernel of positivity can be found even in that which is risqué and uncensored. The basis for this modesty and reserve, according to one of the most important thinkers of the 20th century, psychoanalyst and doctor Wilhelm Reich (1897–1957), lies in our microsociety – the patriarchal family, which he described as a “factory of ideology” that produced the elements of an unfree society. Such societies are always ready to give birth to “new national heroes and ideals”, he wrote, and establish totalitarian regimes keen on interfering in and controlling people’s personal lives from the moral positions they themselves created. The most important initial cause of this problem, which was one of the most widely discussed topics of the twentieth century, brings us to human beings’ sex life and its fundamentals.

In the modern West, i.e. places where sexual revolution has prevailed, the old taboos about sex have been seriously undermined and sex has become one of the most profitable components of capitalist industry. In the rest of the world, especially in so-called post-totalitarian countries, the lifting of sexual mores is considered a wholly disturbing phenomenon which, in the minds of those concerned about unrestricted sex, is capable of destroying and eliminating their whole country and its culture.

In one of his main postulates, Reich, who was the first theoretician of the sexual revolution, sought to answer the questions, “What does sexual freedom threaten?” and “What must sexuality be liberated from?” He wrote: “Free sexual development is not

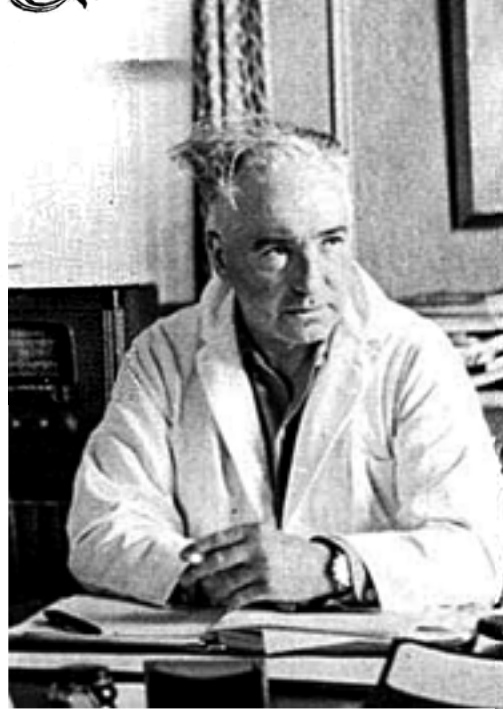

და რისგან არის საჭირო სექსუალობის გათავისუფლება – ამ კითხვებზე პასუხობს სექსუალური რევოლუციის პირველი თეორეტიკოსის ვილჰელმ რაიხის ერთ–ერთი უმთავრესი დებულება: „თავისუფალ სექსუალურ განვითარებას... თავისუფალს თავსმოხვეული მორალისაგან... ანარქიამდე კი არ მივყავართ, არამედ ნევროზებისა და პერვერსიებისგან გვათავისუფლებს“. „სექსუალური რევოლუციის“ ავტორი პირველი ადამიანი იყო, რომელმაც სცადა მსოფლიო ისტორიაში ორი ყველაზე რევოლუციური თეორიის – ფროიდიზმისა და მარქსიზმის შეერთება და მათი პრაქტიკული გამოყენება, თუმცა კი, თავისი რადიკალური შეხედულებების გამო რაიხი გერმანიის კომუნისტური პარტიიდან და ფსიქოანალიტიკური ინტერნაციონალიდანაც გარიცხეს. 1933 წელს ებრაული წარმომავლობის ანტიფაშისტი ვილჰელმ რაიხი იძულებული გახდა გერმანია დაეტოვებინა. მალე ევროპის სხვა ქვეყნებიდანაც გააძევეს და 1939 წელს ამერიკაში გადასახლდა, სადაც, მიუხედავად საკმაოდ წარმატებული სამეცნიერო საქმიანობისა, 1955 წელს „მეკარტიზმის“ პერიოდის რეპრესიებში მოჰყვა და 1957 წელს ორწლიანი პატიმრობის შემდეგ პენსილვანიის ციხეში გარდაიცვალა.

ვილჰელმ რაიხის ახლად დაბადება და ტრიუმფი 60–იან წლებში დაწყებულ მემარცხენე მოძრაობებს უკავშირდება, რომელთა ერთ–ერთი მთავარი შედეგიც დასავლეთის ქვეყნებში „სექსუალურ რევოლუციის“ განხორციელება იყო. 60–იანელებისათვის რაიხი სექსუალური თავისუფლებისა და რევოლუციონერული ნონ–კონფორმიზმის სიმბოლოდაც გადაიქცა. თუმცა, რაიხის ამ ტრიუმფმა მისი თეორიების გაყალბებისა და გავულგარულების საფრთხეც მოიტანა. უპირველესად, ეს „სექსუალურ რევოლუციას“ ეხება, რომელიც ხშირად 60–იანელ მემარცხენეებსა და ე.წ. „ვუდსტოკის თაობაში“, უბრალოდ, მასობრივ სექსუალურ აქტთა სავალდებულო სიხშირემდეც კი იქნა დაყვანილი.

რაიხის თეორიათა უფრო ზუსტი გაგებისათვის, შეიძლება, მისი ბიოგრაფიის ერთი მომენტიც დაგვხმაროს. საერთაშორისო ფსიქოანალიტიკური საზოგადოებიდან გარიცხვის წინ იგი სრულიად მოულოდნელი და ნებისმიერი ფსიქოანალიტიკოსისთვის ყოვლად მიუღებელი განცხადებით გამოდის: მისი აზრით, „ინდივიდუალურ თერაპიას არანაირი სარგებლობა არა აქვს. რა თქმა უნდა, თქვენ შეგიძლიათ აკეთოთ ფული და დაეხმაროთ ხალხს, მაგრამ სულიერი ჰიგიენის ან სოციალურ პრობ-

Vilhelm Reich
ვილჰელმ რაიხი

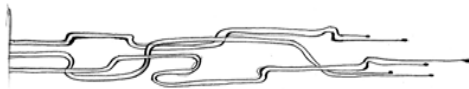

a move from imposed morals to anarchy; rather it liberates us from neurosis and perversity.”

This author of the “Sexual Revolution” was the first person to attempt to combine the two most revolutionary theories on earth – Freudism and Marxism – and use them in practice. But due to his radical views, Reich was expelled from both the German Communist Party and the International Association of Psychoanalysts.

In 1933, Reich, an anti-fascist of Jewish origin, was forced to leave Germany. He was soon compelled to leave other European countries as well and, in 1939, settled in the USA. There, despite his successful scientific activities, he fell victim to the repressions of McCarthyism and was imprisoned in 1955. Two years later, in 1957, he died in a prison in Pennsylvania.

The works of Wilhelm Reich enjoyed a renaissance and triumph in the 1960s thanks to the burgeoning leftist movements which ultimately brought about the “sexual revolution” in Western countries. For those who came of age in the 1960s, Reich was a

ლემათა თვალსაზრისით ამას არანაირი სარგებელი არ მოაქვს“. ამის შემდეგ იგი ფსიქოანალიტიკოსებს ბავშვებთან მუშაობისკენ მოუწოდებს: “თქვენ უნდა დაუბრუნდეთ პროტოპლაზმას!“ მისი მოწოდება ზოგიერთმა ეპატაჟადაც კი აღიქვა, თუმცა, ეს ისევ გაუგებრობით იყო გამოწვეული. ბავშვებისკენ მიბრუნებას რაიხისთვის ბევრად უფრო ღრმა და სერიოზული საფუძველი ჰქონდა. ბავშვების სწორად აღზრდით იგი სამყაროს ატმოსფეროს შეცვლას, ადამიანების „სულიერი ჭირისგან“ გათავისუფლებას ესწრაფვოდა. როგორც უკვე ითქვა, რაიხისთვის ყოველგვარ სოციალურ—პოლიტიკურ უბედურებათა სათავე პატრიარქალურ—ავტორიტარულ ოჯახშია, რომელიც ფსევდომორალზე დაყრდნობით ადამიანის ფსიქიკის ტერორიზებას იწყებს. ეს ტერორი კი, პირველ რიგში, ბავშვებისკენაა მიმართული. ფსევდომორალი ბავშვთა და მოზარდთა სექსუალურ ინტერესებსა და ქცევებს ავადმყოფობად და გარყვნილებად აცხადებს და სხვადასხვა სახის აკრძალვების და სასჯელის საშუალებით მათ სულიერი ავადმყოფის მომავალს უმზადებს. საკუთარ სამედიცინო პრაქტიკაზე დაყრდნობით რაიხი აცხადებდა, რომ ყველა ავადმყოფში აწყდება შინაგან კონფლიქტს ბუნებრივ ინსტინქტებსა და თავსმოხვეულ მორალს შორის, რომელთა გადალახვაც მათ „სექსუალურ განცდათა ნევროტული განდევნის“ პირობებში უკვე აღარ შეუძლიათ. პატრიარქალურ—ავტორიტარული ოჯახის სისტემა ადამიანს თავს ახვევს იძულებით სამუდამო მონოგამიას, სექსუალობიდან ფაქტიურად გამორიცხავს სიამოვნებას და იგი გამრავლების ინსტინქტამდე დაჰყავს. რაიხისთვის სწორედ ეს ხდება პერვერსიული ხასიათის საფუძველი: ადამიანი, რომელსაც ჩახშობილი აქვს ბუნებრივი, სასიცოცხლო ლტოლვები, თვითრეალიზაციას მხოლოდ ძალადობრივ ურთიერთობებში ახერხებს. ამას კი საზოგადოებრივ—პოლიტიკურ სფეროში დიქტატურასა და ავტორიტარულ რეჟიმებამდე მივყავართ (1933 წელს იგი ლევ ტროცკის უზიარებს სსრკ—ში მოგზაურობის შთაბეჭდილებებს და ერთ—ერთ წერილში აცხადებს, რომ საბჭოთა კავშირში სტალინის დიქტატურისა და ტოტალიტარული რეჟიმის დამყარებას ხელი იმანაც შეუწყო, რომ იქ 1923 წელს სექსუალური რევოლუცია შეჩერდა). ეს მოვლენა განსაკუთრებული სიცხადით ისეთ პირობებში ჩანს, როდესაც დიქტატორული სისტემა ხალხის ნებით, მისი სანქციით მყარდ-

symbol of sexual liberation and revolutionary non-conformism.

But this triumph also brought with it the danger that Reich's theories would be falsified and vulgarized. And indeed, the “sexual revolution” enacted by the leftists of the 1960s and the so-called “Woodstock generation” often simply descend into frequency to commit mass sex acts.

One particular moment in his biography will help us get a more precise idea of Reich's theories. Prior to his expulsion from the International Association of Psychoanalysts, he came forward with a statement that was unexpected and unacceptable to all of his colleagues: “There is no benefit to individual therapy. Of course, you can make money and help people, but from the standpoint of spiritual hygiene or social problems, it provides no benefit.”

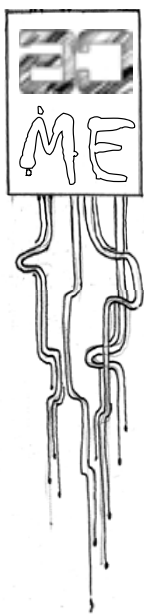
He then called on psychoanalysts to work more with children: “You should return to protoplasm!” he said. Some saw this exhortation as a deliberate attempt to shock, but it, too, was misunderstood. For Reich, focusing on children had a much deeper and more serious basis. He maintained that by raising children correctly, it was possible to change the atmosphere of the world and to liberate humanity from its “spiritual plague”.

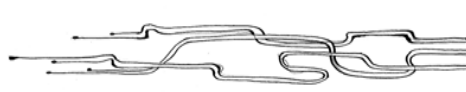
As noted above, for Reich the patriarchal—authoritarian family was the origin of all the world's social and political misfortunes, as it marked the beginning of the terrorization of the human psyche on the basis of pseudo—morality.

Pseudo—morality views the sexual interests and behaviours of children and teenagers as perverse and as a disease; through various prohibitions and punishments, it prepares for them a future riddled with mental illness. Based on his own medical practice, Reich said that every mental ill person is undergoing an internal conflict between natural instinct and imposed morality, which they can bear no more in conditions of “neurotic persecution of sexual feelings”.

The patriarchal—authoritarian system forcefully imposes the notion of monogamy on people, effectively rules out experiencing pleasure from sexuality and reduces sexuality to the instinct to procreate.

According to Reich, it is precisely this that lays the groundwork for true perversity: a person whose

ება. აქ უკვე რაიხის ობიექტი გერმანული ფაშიზმი ხდება, რომლის წანამძღვრებსაც იგი ჩახშობილ სასიცოცხლო და სექსუალურ ინსტიქტებში ხედავს. მისი სიტყვებით, „ფაშიზმი – ესაა ვამპირი, რომელიც ცოცხალ ორგანიზმს შთანთქავს: როგორც გაზაფხულზე სიყვარული აღსრულებისკენ ისწრაფვის, ასევე ფაშიზმსაც გათავისუფლებული აქვს მკვლელობისკენ ლტოლვა“. 1933 წელს გერმანიაში ნაციონალ–სოციალისტთა გამარჯვებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ რაიხი თავის ცნობილ წიგნს „ფაშიზმის მასობრივ ფსიქოლოგიას“ გამოსცემს, სადაც ფაშიზმის ირაციონალურ სოციალურ–პოლიტიკურ კონცეფციებსა და რასობრივ თეორიას, რომელსაც „ბიოლოგიურ მისტიციზმს“ უწოდებს, ცდილობს სამეცნიერო დებულებები დაუპირისპიროს. აქ რაიხი ასეთ განსაზღვრებასაც იძლევა: „ფაშისტური მისტიციზმი არის მისტიკური გაყალბებითა და ბუნებრივი სექსუალობის ჩახშობით შემოზღუდული ორგანიზმული ლტოლვა“. ადამიანის ენერგია, როცა მას ორგანიზმული ლტოლვა ამოძრავებს, მაგრამ ბავშვობიდან გამოყოფილი შიშის გამო ვერ ახდენს მის ბუნებრივ რეალიზებას, დამახინჯებულ ფსიქო–სექსუალურ სახეს იღებს (აქვე გასახსენებელია ერთი მომენტი რაიხის თერაპიული პრაქტიკიდან. რაიხის მოსწავლე, ცნობილი ფსიქოანალიტიკოსი, ბიოენერგეტიკის ერთ–ერთი ფუძემდებელი ალექსანდრ ლოუენი რაიხის მიერ თერაპიაში მასტურბაციის გამოყენების პრაქტიკას აღწერს. პაციენტი, რომელიც ვერ ახერხებს მასტურბაციით სრული სექსუალური სიამოვნების მიღწევას, დათრგუნულია. ბავშვობაში დაფიქსირებული მასტურბაციის აკრძალვა ზრდასრულ ასაკში მრავალ ფსიქიკურ პრობლემას წარმოშობს). ეს იგივეა, რაც თავისუფლების სურვილი და მის მიმართ შიში: „მასების ძლიერი ლტოლვა თავისუფლებისკენ და ამავე დროს თავისუფლების შიში, რომელიც პასუხისმგებლობასაც გულისხმობს, ფაშისტური აზროვნების წესს წარმოშობს“, – ეს სიტყვები რაიხის სოციალური ფსიქოლოგიის ძირითადი დებულებაა. მიუხედავად იმისა, რომ 30–იანი წლებიდან მოყოლებული ვილჰელმ რაიხი რადიკალურად ემიჯნება ყველა პოლიტიკურ მიმდინარეობას და ერთადერთ რეალობად მეცნიერებას აღიარებს, იგი მაინც რევოლუციონერად რჩება და ფაშიზმთან საბრძოლველად პოლიტიკური ინტერესების ნაცვლად სასიცოცხლო ენერგიათა მეცნიერულ თეორიებს ავითარებს. მისი აზრით, სასიცოცხლო

natural, vital drives are suppressed can realize his potential only through violent relationships. In terms of public and political life, this brings about dictatorship and authoritarian rule. (In a 1933 letter to Lev Trotsky he shared his impressions of a recent visit to the USSR, noting that the establishment of Stalin's dictatorship and the totalitarian regime in place in the Soviet Union was aided in part by the suspension of the sexual revolution there in 1923).

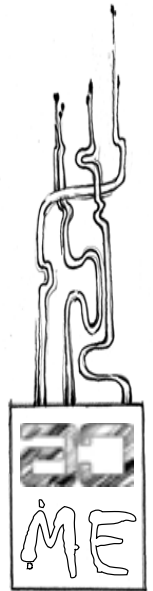
This phenomenon is especially clearly manifested in conditions where a dictatorial system is established in accordance with the will of the people, with the people's sanction.

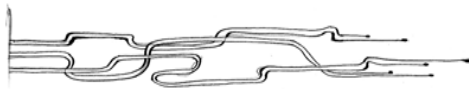
In this regard, Reich saw the leaders of German fascism as having their sexual and vital instincts repressed. As he put it, "Fascism is a vampire that sucks the life out of organisms. Much as love strives towards culmination in the spring, fascism's aspiration to kill is unbridled."

In 1933, a few months after the rise of the Nazis, Reich published his famous book "The Mass Psychology of Fascism", in which he employs medical principles to counter the irrational socio-political concepts and the racial theory of fascism – the latter of which he called "biological mysticism". "Fascist mysticism is an orgiastic drive limited by mystical counterfeit-ness and the suppression of natural sexuality," he wrote.

When a person's energy is driven by orgiastic drive but cannot be realized naturally because of fears instilled in childhood, takes on a distorted psycho-sexual nature. (Here we should recall a moment from Reich's therapeutic practice: Reich's student, famous psychoanalyst and one of the founders of bio-energy studies, Alexander Lowen, describes Reich's use of masturbation in therapy. A patient who cannot achieve full sexual pleasure through masturbation carries a great psychological burden. A prohibition on masturbation in childhood gives rise to many psychological problems in adulthood).

Similarly, he wrote of the desire for freedom and the fear of it. "The masses' strong drive towards freedom and, at the same, time their fear of freedom, which implies responsibility, begets fascist thinking" – this is the fundamental premise of Reich's social psychology. Despite the fact that

ენერგია, რომელიც სიამოვნებაზე, სიყვარულსა და თავისუფალ შრომაზეა ორიენტირებული, მუდმივი განახლების პროცესში რეალიზდება: „სიცოცხლისა და სექსუალობის გამოვლინებათა არმილების სულით აღზრდილ ადამიანს სიამოვნების შიში უჩნდება. სიამოვნების მიმართ ნევროტული შიში არის თვითონ ადამიანის მიერვე შექმნილი ისეთი მსოფლმხედველობის საფუძველი, რომელიც ვერ იტანს სიცოცხლის გამოვლინებებს და დიქტატურებს ქმნის“. ამის საპირისპიროდ რაიხი ტრადიციების გადასინჯვასა და თაობათა მუდმივ განახლებას გვთავაზობს: „არ შეიძლება ნამდვილი დემოკრატიის მოვლენათა დასრულებულ ჯაჭვად წარმოდგენა. ის არ უნდა აგვერიოს ჭაღარათმიან მოხუცში, რომელიც მუდამ თავისი გმირული წარსულის შესენებით ტკება“. ამდენად, უკვე თავად გაჭაღარავებული რაიხი ისევ მემარცხენე იდეალების ერთგული რჩება, რომლის მემარცხენეობაც ადამიანის ბუნებრივი თავისუფლებისკენ სწრაფვის იდეაში გამოიხატება. ადამიანის პირველადი თავისუფლება, რომელიც რეპრესიული ცივილიზაციის მიერ იხშობა და ითრგუნება, მუდამ საკუთარი დაუმახინჯებელი სახის დაბრუნებისკენ მიისწრაფვის. ეს არის სწორედ ის ნონკონფორმისტული იდეალი, რომლის განხორციელებაც მემარცხენე პრეტენზიების მქონე პოლიტიკურ დემაგოგებს არ შეუძლიათ. მსგავსმა მცდელობებმა რეპრესიული ტირანიების არნახული მაგალითები მოგვცა. ამასთანავე, თავად მემარცხენე იდეა ისეთ პერვერსიად აქცია, როგორსაც, რაიხის სიტყვებით, ნევროტულად განდევნილი ორგანისტული ენერგია იძლევა. იმას, რომ სექსუალური მანიაკები არსებობენ, თავად სექსუალობას ვერ დავაბრალებთ. ყველაზე მტკივნეულ თემებზე საუბრისას მეტი გაბედულების გამოჩენაა საჭირო. აქაც გასახსენებელია რაიხის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ „დიქტატურობის გამარჯვება ევროპელთა მასობრივ სულიერ ავადმყოფობას დაემყარა, რომლებიც უძლურნი აღმოჩნდნენ თავი გაერთმიათ დემოკრატიისათვის“. ამის ერთ-ერთ მთავარ მიზეზს იგი ევროპელ ინტელექტუალთა გაუბედავ და კონფორმისტულ საქციელში ხედავდა. მათ თავიანთი „სამეცნიერო მოხსენებებით“, გაუგებარი და ბუნდოვანი ენითა და პოზიციით კიდევ უფრო დააბნიეს უბრალო ადამიანები, რომლებიც მერე ადვილად აყვნენ პოლიტიკოსთა პრიმიტიულ ლოზუნგებს. ადამიანები ხშირად საკუთარი კონფორმიზმისა და შიშის შენიღბვას „მორალით“ ცდილობ-

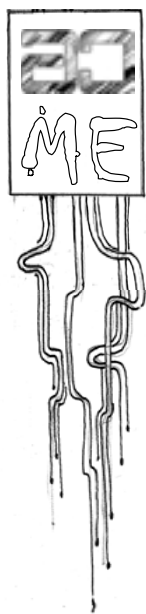
from the 1930s, Wilhelm Reich radically opposed all political schools of thought and recognized science as the only reality, he still remained a revolutionary and fought against fascism – not through political interests, but through developing scientific theories about life energies.

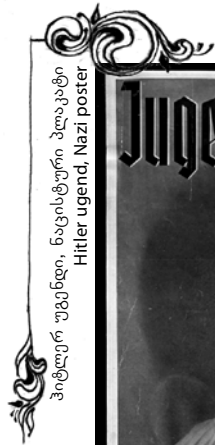
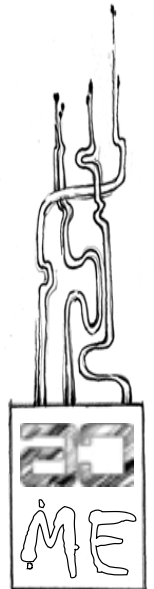
He believed that the life energy which is oriented towards pleasure, love and free labour was in a state of constant renewal: “A person raised in the spirit of not receiving life and sexual energies becomes afraid of pleasure. Neurotic fear of pleasure forms the basis for a person formulating a world-view that cannot stand manifestations of life and creates dictatorship.”

As an alternative to this, Reich suggests that we re-examine these traditions and engage in constant generational renewal: “Democracy must not be imagined as a completed chain of events. It should not be confused with an old person with grey hair who constantly delights in recalling his heroic past.”

Therefore, Reich, by now grey-haired himself, remained loyal to the leftist ideals whose left wing nature is expressed in the idea of one's natural drive to be free. One's original freedom, which is crushed and undermined by repressive civilization, constantly strives to restore its original, unblemished nature. This is precisely the non-conformist ideal which political demagogues claiming to be left-wing cannot bring about. Attempts of this kind have given us heretofore unseen examples of repressive tyranny. At the same time, the leftist ideal itself became an example of the kind of perversity that arises from neurotically persecuted orgiastic energy. The fact that sex maniacs exist cannot be blamed on sexuality itself. More courage must be shown in discussing the most painful topics. Here, too, we should recall Reich's idea that “the victory of dictatorship was based on the mass mental illness of Europeans who proved unable to handle democracy.”

He saw one of the main reasons for this to be the timid and conformist behaviour of European intellectuals. Through their “scientific presentations”, which contained incomprehensible and vague language and positions, they further confused ordinary people – who later easily fell for the primitive

ბენ. რაიხი მორალის ფსიქოლოგიურ გენეალოგიას გვთავაზობს და ცდილობს, მას მისტიფიცირებული საბურველი მოხადოს: „პირფერული მორალისტობა ბუნებრივი ზნეობრიობის უსაშინლესი მტერია“, – ამბობს იგი და პირდაპირ მოწოდებით აგრძელებს: „აუცილებელია მძაფრი პროტესტი გამოვთქვათ, როდესაც ამორალურებს უწოდებენ იმ ადამიანებს, რომლებიც შინაგანი კანონებით ცხოვრობენ და არა გარედან მოტანილი იძულების წესებით“.

დაბოლოს, ვილჰელმ რაიხმა, როგორც „სექსუალური რევოლუციის“ პირველმა თეორეტიკოსმა, მნიშვნელოვანი ზეგავლენა არა მხოლოდ სექსოლოგიის, არამედ მთლიანად XX საუკუნის დასავლური საზოგადოების განვითარებაზე იქონია და სექსუალობის გააზრების ახალი პერსპექტივები გააჩინა. მისი აქტუალობა არც დღესაა დაკარგული, განსაკუთრებით კი, პოსტტოტალიტარულ ქვეყნებში, სადაც დემოკრატიულ ინსტიტუტებს და თავისუფალი აზროვნების სტანდარტებს ტრადიციულ და ავტორიტარულ სტერეოტიპებთან დაპირისპირება და ბრძოლა უხდება.

slogans offered to them by politicians.

People often try to “mask” their own conformism and fears in “morality”. Reich proposed a psychological genealogy of morality and attempts to demystify it:

“Sycophantic moralism is the most horrible enemy of natural morality,” he says, going on to issue direct exhortations: “We must express sharp protest when the people who live by their own internal laws and not by rules imposed upon them from without are called ‘immoral!’”

Finally, Wilhelm Reich, as the first theorist of the sexual revolution, had significant influence not only on sexology, but also on the development of 20th century western society as a whole. His works have not lost their relevance today, especially in post-totalitarian countries where democratic institutions and standards of free thought still have to fight with traditional authoritarian stereotypes.

გიორგი მაისურაძე

Giorgi Maisuradze

„ვალთაოთ მრავალფეროვნება“

“Embracing diversity”

მე-20 საუკუნის დასასრული და 21-ე საუკუნის დასაწყისი თამამად შეგვიძლია შევაფასოთ, როგორც ადამიანის განვითარების ისტორიაში ყველაზე “სექსუალური” პერიოდი. საზოგადოების ყოფა და ყოველდღიურობა გაჯერებულია სხვადასხვა სექსუალური იმპულსით. სექსუალობაზე მინიშნებებს ვაწყდებით ყველგან, ვირტუალურ, ტელე თუ რეალურ სამყაროში: მუსიკალური კლიპი — ეროტიკული ელემენტების გარეშე კონკურენციას ვერ უძლებს, მხატვრული ფილმი — გვანტრიგებს დელიკატური სცენებით, ცნობილი ადამიანების ბიოგრაფიები — გვიტაცებს მათი ინტიმური ცხოვრების დეტალები, პოლიტიკოსები — მანიპულირებენ სექსუალობასთან დაკავშირებული განწყობებით, ყოველდღიური ცხოვრება — “ჭორობები” ნაცნობების თუ ცნობილი სახეების ინტიმური ცხოვრების გამომჟღავნებულ თუ გამოგონილ ისტორიების შესახებ.

The late 20th century and the early 21st century can easily be dubbed the most “sexual” period in the history of human development. The everyday life of society is saturated with various sexual impulses. We come across sexual imagery everywhere – be it on TV, virtually, or in the real world: music videos cannot compete if they don't contain at least some erotic elements, feature films intrigue us with erotic scenes, the details of celebrities' intimate lives captivate us, politicians manipulate notions of sexuality and our everyday lives are full of gossip about real or imagined details of other people's intimate lives, be they acquaintances or famous people.

ზოგადად, სექსუალობაზე საუბარი გაადვილდა, ინფორმაცია უფრო ხელმისაწვდომი გახდა, მაგრამ საზოგადოების დამოკიდებულება სქესისა და სქესის საკითხებთან კვლავ არაერთგვაროვანი, წინააღმდეგობრივი და ცვლილებების მიმართ საკმაოდ ხისტი რჩება.

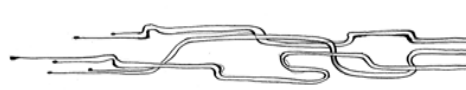
დასავლურ კულტურაში გაბატონებულ სტერეოტიპებს თუ დაეკვირდებით, შევნიშნავთ, რომ ახალგაზრდა და ლამაზი ქალ-ვაჟის ეროტიკული სიყვარული განსაკუთრებულ სიმპათიასა და აღფრთოვანებას იმსახურებს, არალამაზი და არცისე ახალგაზრდა „ჩვეულებრივი“ წყვილის კავშირი კი მხოლოდ პროკრეაციის (გამრავლება) კონტექსტში განიხილება და მის მიმართ ინდიფერენტული დამოკიდებულებაა. კვლავ მკაცრი, ხშირად რეპრესიული განწყობა ქარბობს ჰომოსექსუალური სიყვარულის შეფასებებში. აღსანიშნავია, რომ აზრთა სხვადასხვაობა იკვეთება სექსუალობასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ საკითხზე. მაგ., დღემდე უკიდურესად დაპირისპირებული მოსაზრებებია მასტურბაციაზე (თვითსტიმულაცია), ფიზიკური სიახლოვის ფორმებზე, ქორწინებამდე კავშირზე და ა.შ.

პეტეროსექსიზმის ფარგლებშიც კი სხვადასხვა გან-

In general, it has become easier to speak about sexuality, as information has become more accessible, but the attitudes in society towards sex and gender issues remain diverse, contradictory and, often, resistant to change.

If we look closely at the prevailing stereotypes in Western culture, we notice that heterosexual love between young and beautiful people merits sympathy and excitement while union between “ordinary” couples who are not so young and beautiful is generally discussed in the context of procreation and the general attitude is one of indifference. But harsh, often repressive dispositions prevail regarding homosexual love. It should be pointed out that there is a wide range of opinion on any issue pertaining to sexuality. For example, to this day there are extremely varied opinions on masturbation, forms of physical intimacy, premarital sex and so on.

There are even differing opinions on heterosexual behaviour. For example, the myth about older people – that sexual desire dies with age – has

წყობები. მაგ. ხანშიშესულ ადამიანთა ჯგუფი, რომელთა შესახებაც მითი, რომ ასაკთან ერთად სექსუალური სურვილებიც კვდება, არ დადასტურდა. თუმცა, გაბატონებული აზრით, ისინი ასექსუალურ არსებებად ითვლებიან და მათი სექსუალური ინტერესების გამომჟღავნება, ექიმებშიც კი, ხშირად, ირონიას იწვევს.

რა განაპირობებს სექსუალობის მიმართ განწყობების ამგვარ სიჭრელეს? ალბათ, საკითხის სირთულე. ძნელად გასაგები და აუხსნელი მოვლენები ხომ მითებისთვის ყველაზე ნაყოფიერ ნიადაგს ქმნის.

სამედიცინო თვალსაზრისით სექსუალობას შეიძლება ვუნოდოთ ფიზიოლოგიურ — ფსიქიკურ — სოციალურ-ტურული ნაზავი, რაზედაც მნიშვნელოვან გავლენას ადამიანის ცხოვრებისეული გამოცდილებაც ახდენს. სექსუალობა მრავალგანზომილებიანი ფენომენია და ამიტომ მისი დახასიათების გასაადვილებლად, პირობითად, შეიძლება რამოდენიმე კომპონენტი გამოვყოთ: სექსუალობის ფიზიოლოგიური საფუძველი, გენდერული მიკუთვნებულება, სექსუალური თვითიდენტიფიკაცია, სექსუალური ქცევა და სექსუალური გამოვლინებანი.

სექსუალობის ჩასახვა ჩანასახშივე იწყება. უჯრედთა შერწყმით წარმოიქმნება XX (მდედრობითი სქესი) ან XY (მამრობითი) ქრომოსომიანი უჯრედი, იშვიათ შემთხვევებში შეიძლება იყოს სხვა ვარიაციები X0, XXYY, XYY და ა.შ. სასქესო ორგანოების განვითარება, შემთხვევათა უმრავლესობაში გენოტიპის შესაბამისია. თუმცა აქაც არის გამონაკლისები, მაგ., XY (მამრი) ნაყოფი შეიძლება განვითარდეს ანატომიურად როგორც ქალი თუ რაღაც მიზეზით მამაკაცის სასქესო ჰორმონის — ტესტოსტერონის გამოყოფა არ დაიწყო ორსულობის მე—3 —4 კვირიდან.

დაბადებისას დგინდება ბავშვის ანატომიური სქესი, მშობლები ელოდებიან ბიჭს ან გოგოს, თუმცა არის სხვა ალბათობაც — ბავშვი ორივე სქესისათვის დამახასიათებელი სასქესო ორგანოების სხვადასხვა ვარიაციებით (ინტერსექსუალური მდგომარეობა — ჰერმაფროდიტიზმი).

დაბადებისას უკვე შექმნილია სექსუალობის ნერვულ — ენდოკრინულ — სისხლძარღვოვანი საფუძველი, ერთგვარი ფიზიოლოგიური პოტენციალი, რომლის ინტენსიური სრულყოფა ზრდასრულ ასაკამდე მიმდინარეობს.

2—3 წლის ასაკში ბავშვში ჩნდება სქესის ფსიქიკური განცდა — გენდერული მიკუთვნებულობა. მან უკვე იცის, რომ არის ბიჭი ან გოგონა. ძირითადად ეს ხდება ანატომიური სქესის შესაბამისად, თუმცა იშვიათ შემთხვევებში ბავშვის გენდერული თვითგამორკვევა დროში ხანგრძლივდება და ის რაღაც მომენტში ხვდება, რომ მისი სხეული მის სქესს არ შეესაბამება.

been disproved. Yet, the dominant view holds that older people are asexual beings and any expression of sexual interest on their part is looked upon with irony, often even by doctors.

What is the reason for the wide array of opinions concerning sexuality? Probably the sheer complexity of the issue. After all, phenomena that are difficult to comprehend and explain often provide fertile ground for the development of myths.

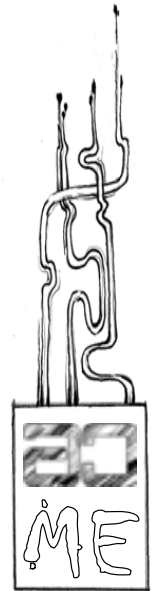
From a medical standpoint, sexuality can be described as a mix of physiological, psychological and socio-cultural elements, all of which are influenced by a person's life experiences. Sexuality is a multi-dimensional phenomenon, so in order to characterize it, let us first distinguish several provisional components: the physiological basis for sexuality, gender identity, sexual self-identification, sexual behaviour and signs of sexuality.

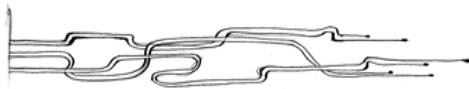
A person's sexuality takes shape while still in utero. The combination of chromosomes from the father and mother usually lead to XX (female) or XY (male) genotypes with occasional variations like X0, XXYY, XYY etc. The development of the sex organs usually corresponds to the relevant genotype, though there are exceptions. For example, an XY (male) embryo may develop anatomically as a female if – for some reason – it fails to produce the male hormone, testosterone, from three or four weeks gestation.

At birth, the child's anatomical sex is determined. Parents generally expect a boy or a girl, though there is another possibility: the child could have various forms of sex organs of both genders (an “intersex” condition or hermaphroditism). Upon birth, the neuro-endocrine-vascular basis of sexuality is in place – a physiological potential of sorts that evolves until the end of puberty.

At age of two or three years, the child has a physical sense of his/her sex – gender identity. The child is now aware of the fact that he/she is a boy or girl. This generally occurs in accordance with anatomical sex, though in rare cases, the child's determination of his/her own gender is a more lengthy process and he/she later realizes that body does not correspond to real gender.

The next step in a person's physical development is the “explosion” of hormones at puberty. In their

ადამიანის სექსუალური განვითარების შემდგომ ეტაპზე ჰორმონული „აფეთქების“ (ე. წ. გარდატეხის ასაკი) ფონზე იწყება ეროტიკულ — სექსუალური ლტოლვის ჩამოყალიბება. ადამიანის ფიქრები, ფანტაზიები ივსება თავიდან გაუცნობიერებული „უცნაურად სასიამოვნო“ ინტერესით, შემდგომში კი მდიდრდება გაცნობიერებული წარმოსახვითი თუ რეალური ობიექტის სურვილით. ობიექტის განსაზღვრით (ძირითადად, საპირისპირო სქესი, იშვიათად, თავისივე სქესი) მთავრდება სექსუალური ორიენტაციაში თვითგარკვევის ფაზა ანუ სექსუალური თვითიდენტიფიკაცია.

ასე ნელ—ნელა „შენდება“ ადამიანის სექსუალობა მისთვის განსაკუთრებულ გარემოში, შემთხვევითობებისა და თავსმოხვეული წინასწარგანწყობების გავლენით. პარარელურად კი ყალიბდება სექსუალური რეჟიმის, გემოვნების, ინტერესების თავისებური უნიკალური სტერეოტიპი, რაც ზრდასრული ადამიანის სექსუალურ ქცევას განაპირობებს და რაზეც ცხოვრებისეული გამოცდილება თავის კვალს ტოვებს. ერთი შეხედვით, სექსუალური ქცევა გენდერულ როლისა და სექსუალური იდენტობის შესაბამისი უნდა იყოს და ასეც არის შემთხვევათა უმრავლესობაში, მაგრამ არის გამონაკლისები, როცა ადამიანი „სხვანაირად“ იქცევა. მაგ. ჰომოსექსუალური იდენტობის ადამიანს შეიძლება არ ჰქონდეს ფიზიკური სიახლოვე თავისივე სქესის წარმომადგენელთან, ხოლო ჰეტეროსექსუალ ადამიანს ჰქონდეს კონტრასტული ჰომოსექსუალური კავშირები.

სექსუალობის ყველაზე ხილული და „პოპულარული“ გამოვლინებებია: სექსუალური მოთხოვნილება (ლიბიდო), ორგაზმი (სექსუალური განმუხტვა) ქალებში და მამაკაცებში, ერექცია (სასქესო ასოს გამაგრება) და ეაკულაცია (სპერმის დაღვრა) მხოლოდ მამაკაცებში. ამ პარამეტრებით ყალიბდება ადამიანის, როგორც სექსუალური პარტნიორის, თვითშეფასება, დგება მისი სექსუალური ცხოვრების რეპერტუარი. თუმცა ჯანმრთელობის მდგომარეობა, სტრესული სიტუაციები, პარტნიორული ურთიერთობები მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენენ სექსუალობის ამ „მგრძნობიარე“ გამოვლინებებზე, რაც ამა თუ იმ დარღვევით (ერექციის ხარისხის დაქვეითება, სპერმის ნაადრევი დაღვრა და ა.შ.) გამოიხატება ხოლმე.

როგორც ვხედავთ, სექსუალობა გაცილებით ფართო ცნებაა, ვიდრე „სექსი“ — სქესობრივი აქტი — როგორც ეს ბევრს ჰგონია. სექსუალობის ამ კომპლექსურობის გათვალისწინება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კლინიკურ საქმიანობაში. მედიცინისათვის სექსუალობა არ არის მხოლოდ გამრავლების ფუნქციის ან სქესობრივი გზით გადამდები დაავადებების პრობლემები.

early teens, people begin feeling sexual attraction. A person's thoughts and fantasies are consumed by an as-yet “strangely pleasurable” interest; later on, the details are filled out by more concrete lust for imaginary or real subjects.

Determining the subjects of this attraction (usually the opposite sex, less often the same sex) marks the end of the phase in which sexual orientation is determined, that is sexual self-identification.

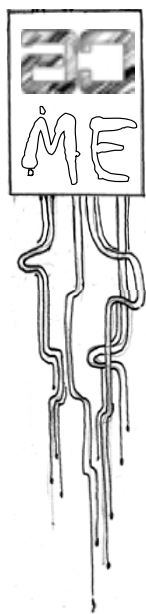
This is how a person's sexuality is slowly “built”, though all the while its development also comes under the influence of special environments, happenstance and imposed pre-conceived notions. In parallel, a unique stereotype of sexual taste and interest is formed, one on which life experiences also leave their mark. At first glance, sexual behaviour should correspond to gender roles and sexual identity (and this is the case in most circumstances), but there are exceptions, when a person behaves “differently”. For example, a person who identifies himself/herself as homosexual might not be physically intimate with a member of the same sex, while a heterosexual person may have contextual homosexual contacts.

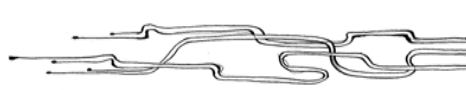
The most visible and “popular” manifestations of sexuality are, in both sexes: sexual drive (libido), orgasm (sexual release) and, in men only: erection (hardening of the male sex organ) and ejaculation (emission of semen).

It is along these parameters that a person's perceptions of his/her own sexuality, as well as those of his/her partner are formulated. But health conditions, stressful situations and problems in relations with sex partners have significant influence on sexuality and lead to problems such as erectile dysfunction and premature ejaculation.

As we can see, sexuality is a far broader notion than just “sex”, which is what many people view it as. It is important to take this complex of factors into consideration when engaged in clinic work. For medicine, sexuality is much more than just a means to reproduce or transmit STIs.

People need to comprehend their sexuality, to accept and get used to their “differentness”, and – be it through hormone therapy or surgery – bring their physical sex into line with their gender identity, or seek help for sexual dysfunction (such as

ადამიანებს სჭირდებათ გაერკვნენ თავიანთ სექსუალობაში, ზოგჯერ მიიღონ და შეეგუონ „განსხვავებულობას“, ჰორმონული თუქირურგიული მეთოდებით, შეძლებისდაგვარად, მისადაგონ თავიანთი სხეული გენდერულ თვით-შეგნებას, ჩაიტარონ მკურნალობა სექსუალური დისფუნქციების (ერექციული უკმარისობა, ანორგაზმია და ა.შ) ან პარტნიორთან „ვერანყობილი“ (დისჰარმონიული) სექსუალური ურთიერთობის გამო.

გასაგებია, რომ სექსუალობაზე ამ მიმოხილვის მიზანი არ არის რთული სამედიცინო ტერმინების ათვისება. მთავარი, ალბათ, იმის გათვალისწინებაა, რომ, ზოგადად, ადამიანის სექსუალობა უკიდევანოდ მრავალმხრივია, კონკრეტული ადამიანისა კი — უნიკალური. სექსუალობის რომელიმე მახასიათებლის მიხედვით „ნორმალურები“, „განსხვავებულები“ და „გამონაკლისებიც“ ჩვენს შორის ნამდვილად არიან. ასე რომ, მოვლენების ორპოლუსიანი შეფასება ჩვენზე გვზღუდავს, ძვალ—რბილში გამჯდარი წინასწარგანწყობები და თავსმოხვეული მითები კი, ხშირად, საკუთარ თავთან ბრძოლისკენ გვიბიძგებს, აღმოცენებული შიშები და სტრესები კი, სულ მცირე — ნევროზებისკენ. ვფიქრობ, მთავარია, თავს დავეუსვათ მარტივი კითხვა: ვართ თუ არა მზად, ვაღიაროთ მრავალფეროვნება?

მაია ჭავჭავაძე
„სექსოლოგთა ლიგა“

erectile problems and trouble achieving orgasm) or counselling for relationship problems.

The aim of this overview of sexuality has not been to teach people medical terms – what’s important is that we internalize the fact that, in general, human sexuality has many facets and each person’s sexuality is unique. We certainly cannot distinguish people as “normal”, “different” or “exceptional” on the basis of single criterion of sexuality.

In sum, evaluating this issue in terms of two opposite poles limit us; deep-seated pre-conceived notions and imposed myths often lead us to internal conflict; and fears and stress lead us to – at least – neurosis. I think the most important thing is that we ask ourselves a simple question: are we ready to embrace diversity?

Maia Chavchanidze
Sexologists’ League

ხელოვნება / ART

ჩემი საქორწინო კაზა

My Wedding Dress

ქმარი და ძიძა ერთად შემოდიან სცენაზე. ქმარს ნავაჭრით სავსე პარკები უჭირავს ხელში. პარკებს იქვე მიყრის და ძიძას ოთახის შუაგულისკენ შემოუძღვება.

ქმარი: დიდხანს გალოდინეთ, არა?

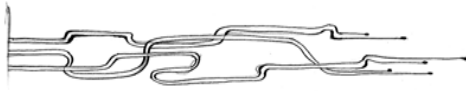
ძიძა: არა, რას ამბობთ, პირიქით, ძალიან ადრე მოვედი. (მიმოიხედავს) ბავშვი სადაა?

The husband and the nanny enter the stage. The husband is holding bags containing various goods from the bazaar. He throws the bags down immediately and leads the nanny into the centre of the room.

HUSBAND: Did I make you wait long?

NANNY: No, of course not, on the contrary, I came very early. (looks around) Where’s the kid?

მმარი: საყიდლებზე გადდიოდი და დედაჩემს დავეუტოვე, თუ არ გეჩქარებათ, დედაჩემი ახლოს ცხოვრობს და მალე მომიყვანს.

მძიძ: არა, არ მეჩქარება, დაველოდები.

მმარი: ჭკვიანი ბავშვია, ძალიან არ გაგანვალვით. (ყოყმანით) მოდი, შენობით ვილაპარაკოთ, კარგი? ჩვენი ოჯახის წევრი უნდა გახდე და რალაც უხერხულად ვგრძნობ თავს.

მძიძ: (ღიმილით) კარგი.

მმარი: მოკლედ, ჩემი ცოლი დილით ადრე მიდის სამსახურში, მე 11 საათზე მეწყება და 6—ზე ვთავისუფლდები. ეს დრო ხომ გაწყობს?

მძიძ: კი, რა თქმა უნდა.

მმარი: არა, მართლა კარგი ბავშვია... ფისი რომ მოუნდება, გეტყვის, მოკლედ, ჭკვიანი ბიჭი მყავს.

მძიძ: (თავშეკავებულად) მშვენიერია!

მმარი: მოდი, ყავას დაგალევიან, თუ ჩაი გირჩევნია?

მძიძ: არა, არა, არ შენუხდე, არ ვსვამ ყავას.

მმარი: არც ჩაის?

მძიძ: არა, არც ჩაის.

მმარი: (ჩამოჯდება, ჩანთიდან სიგარეტს ამოიღებს, მოუკიდებს. მოგვიანებით მოისაზრებს და ძიძას გაუწვდის)

მძიძ: არა, მაღლობა, არ ვენწვი.

მმარი: რამდენი წლის ხარ?

მძიძ: ოცის.

მმარი: ცოლიანი ხარ?

მძიძ: არა.

მმარი: არც იჩქარო! მერეც მოასწრებ, მაგ საქმეში აჩქარება არ ვარგა. მე რა მეჩქარებოდა, ნეტავ გამაგებინა! მაგრამ ვინ დამაცადა (თვითკმაყოფილი ღიმილი).

მძიძ: პატარამ მოიყვანე ცოლი?

მმარი: მთლად პატარა არ ვყოფილვარ, 21 წლის ვიყავი, სამხატვრო აკადემია დავამთავრე იმ წელს.

მძიძ: მხატვარი ხარ?

მმარი: დიპლომში "მხატვარ—დეკორატორი" მინერია, მაგრამ შეხედე ერთი ჩემს სახლს, რა ეტყობა აქაურობას...

მძიძ: არა, რატომ...

მმარი: ჩემი ცოლია ეგეთი, თავის ჭკუაზე უნდა ყველაფერი, მე არ მიჯერებს!...

მძიძ: შენი ცოლი რას საქმიანობს?

მმარი: მე—3 არხის მთავარი პროდიუსერია.

მძიძ: (იკვირვებს) ნინა შენი ცოლია?

მმარი: რა სასაცილოა, პირველად მესმის ეგრე ნათქვამი, ადრე სულ "შენ ნინას ქმარი ხარო?" მეკითხებოდნენ. და შენ რას საქმიანობ? სწავლობ სადმე?

HUSBAND: I was going out to buy a few things so I left him with my mother. I hope you're not in a hurry – my mother lives close by and will bring him soon.

NANNY: No, I'm not in a hurry. I'll wait for them.

HUSBAND: He's a smart kid. Won't give you much trouble. (hesitantly) Let's address each other informally, OK? You're about to become a member of our family and I feel awkward somehow.

NANNY (smiling): OK.

HUSBAND: Basically, my wife leaves for work early in the morning. I start at 11 and finish at 6 pm. The time works for you, right?

NANNY: Yes, of course.

HUSBAND: Really, he's a good kid... When he wants to pee, he'll tell you. He's a smart kid.

NANNY (restrainedly): Great!

HUSBAND: Let me make you some coffee. Or do you prefer tea?

NANNY: No, please don't bother. I don't drink coffee.

HUSBAND: What about tea?

NANNY: No tea, either.

The husband sits down, takes a cigarette from his bag and lights it. He thinks for a second, and hands it to the nanny.

NANNY: No, thank you, I don't smoke.

HUSBAND: How old are you?

NANNY: Twenty.

HUSBAND: Do you have a wife?

NANNY: No.

HUSBAND: Well, don't rush into it! There'll be time for that later. There's no sense rushing into it. I wish I knew what I was in such a hurry for! But she didn't give me any time to make up my mind. (smiles, satisfied with himself)

NANNY: Were you young when you got married?

HUSBAND: Not completely. I was 21. I had graduated from the Art Academy that year.

NANNY: So you're an artist?

HUSBAND: I have a diploma that says "artist-decorator", but you wouldn't know it from looking at this place...

NANNY: No, why...

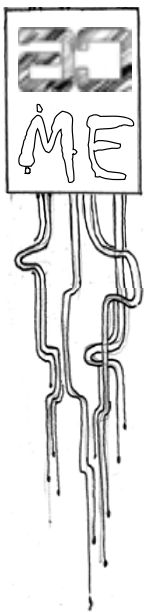
HUSBAND: My wife is like that, she wants everything her own way. She doesn't listen to me!...

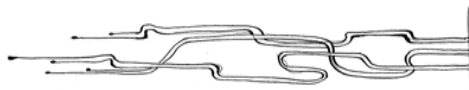
NANNY: What does your wife do?

HUSBAND: She's chief producer at Channel 3.

NANNY (acting surprised): Nina is your wife?

HUSBAND: That's funny. That's the first time I've heard that. People usually ask me "So you're Nina's husband?" Anyway, what do you do? Do you study somewhere?

ძიძ: ჰო, მომავალი ჟურნალისტი ვარ.

ქმარი: უი, რა კარგია, ნინას დაველაპარაკები შენზე აუცილებლად, კარგი ბიჭი ჩანხარ.

ძიძ: არა, რა საჭიროა.

ქმარი: უფ, როგორ არა, თუ ნაცნობი არ გყავს, ხომ იცი... (სიგარეტს აქრობს) შეგანუხე არა? რა კარგია, რომ არ ეწევი, ბავშვთან არც მე ვეწევი და ძალიან მიჭირს, შენ არ გაგიჭირდება... (პაუზა) ისე, ბავშვების მოვლის გამოცდილება გაქვს?

ძიძ: კი, მაქვს.... უფროსი დის ბავშვებს ვუვლიდი, სანამ ჩვენთან ცხოვრობდნენ.

ქმარი: ძალიან კარგი... (იბნევა. უხერხული პაუზა) სად დაიკარგა ეს დედაჩემი? წავალ, დავურეკავ. არ მოიწყინო. თუ გინდა, ტელევიზორი ჩართე ან მუსიკას მოუსმინე, მე ახლავე მოვალ. (გადის)

ძიძ: კუთხეში, მუსიკალურ ცენტრთან მიდის, სიმღერას რთავს

ქმარი: (მეორე ოთახიდან ყვირის) ეგ ნინას საყვარელი სიმღერაა...

ძიძ: მართლა? (არ მოსწონს სიმღერა, იჯლანება)

ქმარი: (ისევ მეორე ოთახიდან ყვირის) ხო, რაღაც უცნაური გეგონება აქვს... მე თვითონ მეცინება ხანდახან, აი, არაფრით არა ვგავართ ერთმანეთს და ერთად რატომ ვართ, ვერ ვხვდები...

ძიძ: გასაგებია (მუსიკას გამორთავს)

ქმარი: (ოთახში ბრუნდება. შეშფოთებულია) დედაჩემი ყურმილს არ იღებს, ეტყობა, ბავშვი სასეირნოდ გაიყვანა. ძალიან ველავ, ბავშვის მოვლის გამოცდილება არა აქვს... რაიმე არ დამართოს, მეშინია. ერთხელ დავუტოვე მთელი დღით და საჭმელი არ მიუცია, საშინელ დღეში იყო ბავშვი... არა, რაც მართალი, მართალია, ჩემი ბიჭი ძალიან მოგეწონება. დედამისის ასლია! იცი, როგორ ჰგავს? არა, მსგავსება როგორ არ მინახავს, მაგრამ ასეთი?

ძიძ: შენი ცოლი ბევრს მუშაობს, არა? (თავისთვის დადის და ქმრის ქაქანს არც უსმენს)

ქმარი: დღე და ღამე ტელევიზიაშია, მარტო კვირაობით ისვენებს. შეილი რომ შეგვეძინა და პირველი ორი წელი სახლში ვიჯექი, კინალამ გავგიჟდი. წარმოგიდგენია, მთელი დღე დამლაპარაკებელი არავინ არ მყავდა... ცოტა ხნით დედაჩემი გადმოვიდა ჩვენთან, ახლა ეს სამუშაოც ვიშოვე... მამაჩემი ცოცხალი აღარ არის, თორემ სალაპარაკო კი არ გახდებოდა ეს ამბავი... აბა, დედა ხომ ვერ მოუვლის ბავშვს, ხალხი რას იტყვის! ხოდა, ნინამ შემომთავაზა, ძიძა ავიყვანოთ...

ძიძ: (ანწყევტინებს) ცოლი უფრო გიყვარს თუ ბავშვი?

ქმარი: (იბნევა) როგორ?

NANNY: Yes, I'm studying to be a journalist.

HUSBAND: Oh, that's great. I'll talk to Nina about you for sure. You look like a good guy.

NANNY: Oh, no, that's not necessary.

HUSBAND: Why not? If you don't know someone...you know how the business is. (puts out his cigarette) It bothers you, doesn't it? It's a good thing you don't smoke. I don't smoke around the kid. It's hard, but you won't have any problem... (pause) So, do you have experience taking care of kids?

NANNY: Yes, I do... I took care of my older sister's children when they lived with us.

HUSBAND: Very good... (confused; awkward pause) Where is that mother of mine? I'll go give her a call. Don't get bored. Turn on the TV if you want or listen to some music. I'll be right back. (leaves)

The NANNY goes to the entertainment centre in the corner and turns on the music.

HUSBAND (from the other room): That's Nina's favourite song...

NANNY: Really? (doesn't like the song; cringes)

HUSBAND (again shouting from the other room): Yeah, she's got weird taste... I have to laugh sometimes, because we're nothing like each other; I don't know why we're together...

NANNY: I see. (turns off the music)

HUSBAND (re-entering the room, concerned) My mother isn't answering. She probably took the kid out for a walk. I'm really worried – she doesn't have any experience taking care of kids... I'm afraid something will happen to him. Once, I left him with her for a whole day and she didn't feed him at all. The kid was in a horrible state... Anyway, you'll like my son very much. A copy of his mother! You know how they're similar? Now, I've seen children resemble people before, but not like this!

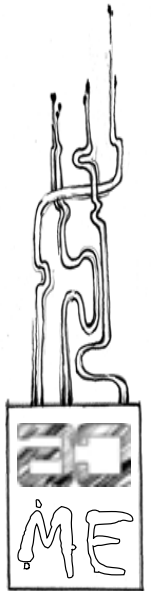
NANNY: So your wife works a lot? (walking around the room, not paying attention to the HUSBAND's jabbering)

HUSBAND: She's at the TV station day and night. She only rests on Sundays. When we had the baby, I stayed home for the first two years. I nearly went mad. Just imagine – I didn't have anyone to talk to all day... Then, for a while, my mother came to live with us and I found a job... If my father were still alive, this wouldn't even be an issue... Well, you can't have a mother taking care of a child – what would people say! Anyway, Nina said we could hire a nanny...

NANNY (interrupting): Do you love your child more or your wife?

HUSBAND (confused): What?

NANNY (more boldly): I said: do you love your child more or

ძიძ: (უფრო გაბედულად) ცოლი უფრო გიყვარს თუ ბავშვი-მეთქი!

მმარი: რა კითხვაა... რა ვიცი, აბა... (არ სიამოვნებს ფამილარული ტონი)

ძიძ: მაინც?

მმარი: როგორ გეტყობა, გამოუცდელი რომ ხარ! ბავშვი რომ გყავდეს, გეუთ კითხვას არ დამისვამდი...

ძიძ: მაპატიე რა, ასე პირდაპირ რომ გეკითხები, მაგრამ მართლა მაინტერესებს. რა გრძნობაა?

მმარი: ვინმე გყავს?

ძიძ: (ვერ ხვდება კითხვის აზრს) ანუ?

მმარი: ქალი გყავს? გოგო, მეგობარი?

ძიძ: (ლიზინდება) არა.

მმარი: აბა, როგორ გითხრა. ვაჟიშვილი ხარ? მაპატიე, მეც პირდაპირ გეკითხები, მაგრამ...

ძიძ: (მონწყვეტით და მკაცრად) არა, არა ვარ ვაჟიშვილი!!!

მმარი: ჰო... (აღარ იცის, რა თქვას) იცი, როგორ გავაკეთოთ? რაღაც დრო დავთქვათ, იყოს ერთი კვირა, გამოსაცდელი ვადა... ენახოთ, როგორ შეეწყობი ბავშვს და მერე გადაწყვიტოთ... რა იცი, რა ხდება.

ძიძ: (ინდიფერენტულად) კარგი.

მმარი: (მოჩვენებითი სიმშვიდით) დედაჩემი სადაცაა მოვა და პატარასაც გაგაცნობ.

ძიძ: პატარას რა ქვია?

მმარი: უი, არ მითქვამს? (იცინის) ეგრეა, მთავარი გავიწყდება, ისე ერთობი ლაპარაკში... სახელი ნინამ შეურჩია, მე საბა მინდოდა, მაგრამ ნინამ იოსები დაარქვა...

ძიძ: კითხვაზე მაინც არ მიპასუხე.

მმარი: რა კითხვაზე?

ძიძ: ცოლი უფრო გიყვარს თუ ბავშვი?

მმარი: რა ბავშვური კითხვაა...

ძიძ: (სწრაფად უახლოვდება, სახეზე ადებს ხელს) რა კარგი კანი გაქვს.

მმარი: (მოულოდნელობისგან შეხტება) რას შერები?

ძიძ: შენი ცოლი გეფერება ხოლმე?

მმარი: (გაოგნებულია) რაა?

ძიძ: თუ უკვე მობეზრდი?

მმარი: ახლა იცი რა...

ძიძ: (ანეგეტივებს) რატომ არ მპასუხობ? გრცხვენია? ნუ მოგერიდება, მელაპარაკე.

მმარი: ახლაც მიბრძანდი აქედან! საანამ დედაჩემი მოსულა.

ძიძ: დედაშენი არ მოვა!

მმარი: ვაიმე, ღმერთო! შენ საიდან იცი?!

ძიძ: ნუ გეშინია, არ მომიკლავს. მე დავურეკე და ვუთხარი, რომ დაგაგვიანდება, რომ შენი თხოვნით ვრეკავ.

your wife?

HUSBAND: What kind of question is that?... I don't know... (doesn't appreciate the NANNY's familiar tone)

NANNY: Well?

HUSBAND: You're inexperience really shows! If you had a child, you wouldn't be asking me that question...

NANNY: I'm sorry for being so direct, but I really want to know. What do you feel?

HUSBAND: Are you involved with anyone?

NANNY (not understanding the question): What do you mean?

HUSBAND: Do you have a special lady? A girlfriend?

NANNY (irritated): No.

HUSBAND: Well, how can I put this... Are you a virgin? I'm sorry to be so direct, but...

NANNY (shortly and sternly): No, I'm not a virgin!!!

HUSBAND: I see...(doesn't know what to say) You know what we should do – we should set a certain period, say, a week, as a trial period... Let's see how you get along with the kid and then we'll decide... Who knows what will happen.

NANNY (indifferently): OK.

HUSBAND (pretending to be calm): My mother will come in a minute, and I'll introduce you to the little one.

NANNY: What's his name?

HUSBAND: Oh, I haven't told you? (laughs) Huh, you get so caught up in conversation that you forget the main thing... Nina named him. I wanted to call him Saba, but Nina called him Ioseb...

NANNY: You still haven't answered my question.

HUSBAND: What question?

NANNY: Do you love your wife more or your child?

HUSBAND: What a childish question...

NANNY (quickly approaches the HUSBAND, strokes his face) You have great skin.

HUSBAND (flinches and lurches back) What are you doing?

NANNY: Does your wife caress you?

HUSBAND (shocked): What?

NANNY: Or does she not pay any attention to you?

HUSBAND: Wait just a minute...

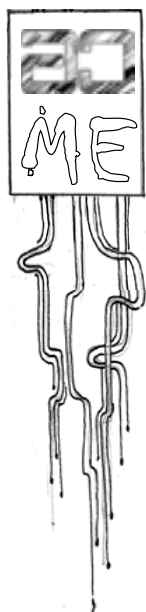
NANNY (interrupting): Why don't you answer me? Are you embarrassed? Don't be ashamed. Talk to me.

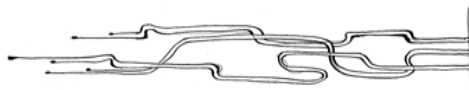
HUSBAND: Get out of here right now! Before my mother comes.

NANNY: Your mother won't come!

HUSBAND: Oh, God! How do you know!

NANNY: Don't be afraid, I didn't kill her. I called her and told her that you would be late and that you had asked me to call.

ქმარი: პოლიციას გამოვუძახებ!

ძიძ: (მკაცრად) დაჯექი!

ქმარი: (დაბნეულია. ემორჩილება. ჯდება.)

ძიძ: შენი ცოლი ლოგინში როგორია-მეთქი?

ქმარი: გიჟი ხარ?

ძიძ: არა. უბრალოდ, გეკითხები.

ქმარი: იცოდე, ბავშვს თუ რამე დაუშავე...

ძიძ: შენს ბავშვს არაფერს არ ვერჩი! და საერთოდ, ვერ ვიტან ბავშვებს!

ქმარი: ვაიმე, მამიკო!

ძიძ: დანყნარდი და მიპასუხე, რასაც გეკითხები!

ქმარი: რა კითხვა?

ძიძ: ძალიან ჩვეულებრივი. სანამ არ მიპასუხებ, არ გაგიშვებ აქედან!

ქმარი: ჩემი ცოლი მალე მოვა!

ძიძ: ნუ მატყუებ, არ მოვა მალე, გვიან ბრუნდება სახლში.

ქმარი: ვერ შემაშინებ! (წამოხტება, დაეძგერება, ჭიდაობენ, ძიძა ხელებს გადაუგრეს და ზედ დააჯდება)

ძიძ: არ მინდა, ხელი მოგტეხო. უბრალოდ მიპასუხე.

ქმარი: (სიმწრით) გაეთრიე აქედან, თორემ ვიყვირებ იცოდე!

ძიძ: იყვირე და რაც გინდა ის ქენი! კედლები სქელია, შენს ხმას მეზობლები მაინც ვერ გაიგებენ!

ქმარი: (ყვირის) მიშველეთ!

ძიძ: (ხელებს უგრეს) იყვირე, იყვირე! მაინც არ გაგიშვებ, სანამ არ მიპასუხებ.

ქმარი: რა გინდა ჩემგან, რას მერჩი? თავი დამანებე, არავის არაფერს ვეტყვი, ოღონდ ახლავე წადი აქედან!

ძიძ: სიმშვიდე დაგიორღიე, არა? ჩემს ხელში ხარ, იცოდე! ზედმეტი არ გაბედო! (ურტყამს)

ქმარი: (სიმწრისგან იმანჭება, ყვირის) ააააააა!

ძიძ: იყვირე, შე ცხვარო! შე ქალების მონავ!

ქმარი: რა გინდა ჩემგან, რას მერჩი?

ძიძ: ნერვებს მიშლი. შენისთანები ჩვენს საერთო საქმეს აფუჭებენ!

ქმარი: (დამშვიდდება) რა საქმეს?

ძიძ: (ხელს გაუშვებს, იატაკზე დაჯდება) დამპირდი, რომ ბოლომდე მომიხმენ!

ქმარი: ხო, კარგი... კარგი... (მტვერს იფერთხავს) იატაკი მოსანმენდი ყოფილა, როგორ დამავინწყდა...

ძიძ: ჰა-მეთქი ახლა!

ქმარი: (შეშინებული) ჰო, კარგი, კარგი. გისმენ, რა საქმეს გულისხმობდი?

ძიძ: რას და კაცების გათავისუფლებას!

ქმარი: (გაოგნებულია) კაცების რას???

ძიძ: (სიგარეტს ამოიღებს, მოუკიდებს, ნაფაზს

HUSBAND: I'll call the police!

NANNY (sternly): Sit down!

The HUSBAND is confused. He obeys and sits down.

NANNY: How is your wife in bed?

HUSBAND: Are you mad?

NANNY: No, I'm just asking.

HUSBAND: Hey, if you do anything to my son...

NANNY: I don't have any problem with your son! And in general, I can't stand children!

HUSBAND: Oh myyyy!

NANNY: Settle down and answer my question!

HUSBAND: What question?

NANNY: A very ordinary one. I won't let you go until you answer me!

HUSBAND: My wife will come home soon!

NANNY: Don't lie to me! She won't be here soon, she comes home late

HUSBAND: You can't frighten me! (jumps up, hits the NANNY; they start fighting, the NANNY pins him to the floor, restrains his arms behind his back and sits on top of him)

NANNY: I don't want to have to break your arm. Just answer me!

HUSBAND (in pain): Get out of here, or else I'll scream!

NANNY: Scream and do whatever you want! The walls are thick. The neighbours won't hear a thing!

HUSBAND (screaming): Help me!!!

NANNY (twisting his arms): Scream, scream! I won't let you go until you answer me.

HUSBAND: What do you want from me? Leave me alone. I won't tell anyone, just get out of here right now!

NANNY: Oh, did I interrupt your calm life? You're in my hands now! Keep that in mind, and watch yourself! (hits him)

HUSBAND (wincing from the pain, screaming): Aaahhh!

NANNY: Scream, you sheep! You slave to women!

HUSBAND: What do you want from me, what's your problem?

NANNY: You're getting on my nerves. People like you are holding back our cause!

HUSBAND (calming down): What cause?

NANNY (lets him go, sits on the floor): Promise you'll listen to everything I have to say!

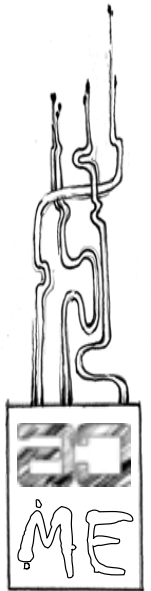
HUSBAND: Yes, fine...fine... (dusts himself off) The floor needs to be cleaned. How could I have forgotten...

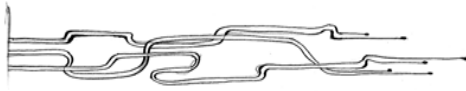
NANNY: Hey now!

HUSBAND (frightened): OK, OK, tell me about the cause.

NANNY: The liberation of men!

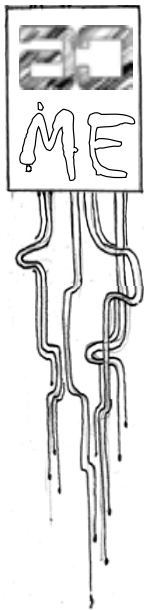
HUSBAND (shocked): The what of men???

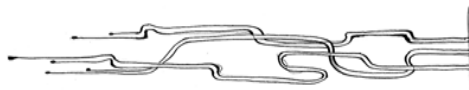

დაარტყამს და ქმარს გაუნდის) მონიე!
 ძმარი: (ჩამოართმევს) აკი არ ვენევიო? (უხერხულად ენევა, ეტყობა, რომ ნაფაზის დარტყმა არ იცის.)
 ძიძა: (სიგარეტს წაართმევს) უნდა მიგანვას კაცმა სახეზე! მოწვევაც კი არ იცი წესიერად!
 ძმარი: რა გინდა ჩემგან, არ ამიხსნი?
 ძიძა: არა ვარ დარწმუნებული, რომ გამიგებ, მაგრამ მაინც გეტყვი. რა იცი, იქნებ შენისთანა ჩმორისგანაც გამოვიდეს რამე!
 ძმარი: რა უნდა გამოვიდეს, გამაგებინე!
 ძიძა: შენ გგონია, მართლა შენი ბავშვის მოსაველეად მოვედი აქ? არასამთავრობო ორგანიზაციამ გამომაგზავნა.
 ძმარი: როგორმა ორგანიზაციამ?
 ძიძა: საიდუმლო ორგანიზაციაა, „კაცები გენდერული თანასწორობისა და სამართლიანობისთვის“.
 ძმარი: ღმერთო, ნუთუ მასონები ხართ?... გენდერული რას ნიშნავს?
 ძიძა: რა სისულელეა! ჩვენ თავისუფალი კაცები ვართ და შენისთანა მონებს ცხოვრებას ვუადვილებთ! შენი გენდერი კი ისაა, რასაც ბავშვობიდან გასწავლიან! მონობაა შენი გენდერი! რახან კაცი ხარ, ასე გზრდიან, ქალების მორჩილი უნდა იყო! და სულ ძუძუზე კიდეა ყველა ქალს, შენ რა გინდა ცხოვრებაში!
 ძმარი: ნამდვილად მასონები ხართ!
 ძიძა: არა ვართ-მეთქი მასონები! თავისუფალი კაცები ვართ და ოდესმე მივალწვეთ იმას, რომ შენსთანებიც აზრზე მოვლენ.
 ძმარი: მე რა შუაში ვარ?
 ძიძა: ჩვენმა უფროსობამ ახალი პროექტი დაიწყო, „20 ძიძა“. შევარჩიეთ 20 ყველაზე წარმატებული ქალი და მათ ოჯახებში ძიძებად ვინყებთ მუშაობას, რომ დაჩმორებულ ქმრებს ჭკუა ვასწავლოთ!!!
 ძმარი: ღმერთო, რას ბოდავ! ახლავე წადი აქედან, არ მაინტერესებს მე თქვენი პროექტი!
 ძიძა: სულ ძუძუზე კი არადა... ყლზე მკიდეა, შენ რა გაინტერესებს!
 ძმარი: (სიტყვა „ყლზე“ გაგონებაზე ყურებზე იფარებს ხელებს) რა სიტყვებს ამბობ!
 ძიძა: ხო, რა იყო! ყლზე მკიდეა!!! კაცებს არ უნდა გვრცხვენოდეს ჩვენი გენიტალიების! უნდა შეძლო და ხმა ამოიღო!
 ძმარი: ღმერთის მაინც არ გეშინიათ?!
 ძიძა: ღმერთი რა შუაშია! ეს ქალები გვაბოლებენ საუკუნეების მანძილზე, რომ ღმერთმა კაცი ქალის შემწედ და დამხმარედ შექმნა! თავის სასარგებლოდ იყენებენ ყველაფერს!

NANNY (takes out a cigarette, lights it and passes it to the HUSBAND): Smoke!
 HUSBAND (takes the cigarette): You said you didn't smoke. (smokes awkwardly, as though he doesn't know how to take a drag)
 NANNY (grabs the cigarette from him): I should put this out in your face! You don't even know how to smoke properly!
 HUSBAND: What do you want from me? Aren't you going to tell me?
 NANNY: I'm not sure you'll understand, but I'll tell you anyway. Who knows, maybe something will come of a pushover like you!
 HUSBAND: What should come of me? Explain!
 NANNY: You actually think I came here to take care of your child? I was sent here by a nongovernmental organization.
 HUSBAND: What kind of organization?
 NANNY: It's a secret organization: "Men for Gender Equality and Justice".
 HUSBAND: Good God, are you Freemasons?... What does "gender" mean?
 NANNY: Stupid! We are free men and we are making life easier for slaves like you! Your gender is what has been taught to you since you were a child! Your gender is slavery! Since you're a man, you were raised to be obedient to women! And not a single woman gives a tit about what you want in life!
 HUSBAND: You are definitely Freemasons!
 NANNY: We're not Freemasons! We're free men and someday we'll make it so that even types like you come to their senses.
 HUSBAND: What do I have to do with it?
 NANNY: Our leaders have started this new project called "20 nannies". We selected the 20 most successful women and started working as nannies in their families, so we can get their pathetic husbands to come to their senses!!!
 HUSBAND: Good God, what nonsense! Get out of here right now. I'm not interested in your project!
 NANNY: I don't give a dick about what you're interested in!
 HUSBAND (covers his ears upon hearing the word "dick"): Such language!
 NANNY: Yeah, so what, I don't give a dick!!! We men shouldn't be ashamed of our genitals! We need to speak out!
 HUSBAND: Have you no fear of God?!
 NANNY: What does God have to do with it? That's what women have been telling us for years – that God created man to be a helper and adjunct to woman! They use everything to their own benefit!
 HUSBAND: Don't commit sacrilege! Please!
 NANNY: What, did I scare you? You are truly pathetic!

ქმარი: ნუ მკრეხელობ! გთხოვ!

ძიძ: შეგეშინდა, არა? შე მართლა ჩმორო!

ქმარი: ღმერთო, კიდევ კარგი, ბავშვი არ არის სახლში! რა სიტყვებს იძახი! ქალი ხომ არა ხარ!

ძიძ: არა, კაცი ვარ! და როცა გამიხარდება, მაშინ შევიგინები! გაიგე, შე ცხვარო?

ქმარი: (გაქცევას ცდილობს)

ძიძ: (დაიჭერს) არ გაინძრე—მეთქი! თორემ მიგაკლავ, იცოდე! შენისთანებს ჭკუაზე მოვიყვანთ და საერთო საქმეს მაინც გააკეთებთ! სრულიად საქართველოს საწყალ კაცებს მაგალითს მივცემთ!

ქმარი: (ალარ უწევს წინააღმდეგობას) მე რა დავაშავე? რატომ ამომირჩიეთ?

ძიძ: ხომ გითხარი, 20 ყველაზე გავლენიანი ქალი შევარჩიეთ. პრეზიდენტის ქმართან უნდა წავსულიყავი, წესით, მაგრამ კენჭისყრის შედეგად შენთან აღმოვჩნდი, ასე რომ, იცოდე, თავიდან ვერ მომიშორებ!

ქმარი: მე კიდევ სულ ძუძუზე მკიდია თქვენი პროექტი! ვერ მაიძულებთ! ჩემს კაცობას არ დავთმობ!

ძიძ: სულელი კაცი ხარ! ჩემი ნება რომ იყოს, შენისთანებს თავებს დავაჭრიდი!

ქმარი: თქვენ ყველანი გაგიჟებულხართ, როგორ არ გრცხვენიათ!

ძიძ: მე უნდა მრცხვენოდეს თუ შენ? კარგად დაფიქრდი, რას გთავაზობთ: შენ დამოუკიდებელი კაცი იქნები, ოცნებას აისრულებ, ნუთუ არ გინდა თავისუფლება?

ქმარი: ღმერთო, დედაჩემი გაგიჟდება!

ძიძ: დაიკიდე დედაშენი! დაიკიდე ყველა, ვინც მონობას გაიძულებს. არასოდეს არ გიფიქრია, რამდენი შესაძლებლობა გაუშვი ხელიდან მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომ კაცი ხარ? როგორ არ მოგებზრდა ცოლისთვის სადილების კეთება და მოსამსახურესავით სახლში ჯდომა!

ქმარი: ალარ ვზივარ სახლში, აი, ნინამ უფლება მომცა, რომ მემუშავა, ძიძა აიყვანეო, მაგრამ რას წარმოვიდგენდი, თუ შენისთანა...

ძიძ: ნუ მაცინებ! ეგ მათხოვრული მონყალება არ უნდა დაიჯერო! ვის რა ჯანდაბად უნდა ეგეთი მოჩვენებითი თავისუფლება? ძიძის აყვანა რომ საქმეს შევლოდეს... შენ უნდა მოსთხოვო შენს ცოლს, რომ ბავშვს თვითონაც მოუაროს, საქმელიც გააკეთოს, სახლის დალაგებაშიც მოგეხმაროს...

ქმარი: რა საშინელებებს ამბობ! ღმერთო, რა საშინელებებს ამბობ!

ძიძ: აბა, კარგად დაფიქრდი! გთხოვ! მე შენთვის სიკეთე მინდა. თავიდან ცოტა გაგიჭირდება, მაგრამ ჩვენ ხომ მოვახერხებთ, შენც შეძლებ გათავისუფლებას.

ქმარი: რა ადვილი სათქმელია! შენ არასოდეს არ გყო-

HUSBAND: God, it's a good thing my son isn't home! Such language! You're not a woman, after all!

NANNY: No, I'm a man! And when I want to, I'll swear. Understand, you sheep?

The husband tries to run away.

NANNY (catches him): I said don't move! Or else I'll kill you! We will get people like you to come to their senses and still pursue our common cause! We'll give an example to the poor men of all of Georgia!

HUSBAND (no longer resisting): What did I do wrong? Why did you choose me?

NANNY: I told you, we picked the 20 most influential women. I was supposed to go to the husband of the president, but we drew straws and I ended up with you. So, remember that you won't be able to get rid of me!

HUSBAND: Well, I don't give a tit about your project! You can't force me! I will not concede my manhood!

NANNY: You foolish man! If it were up to me, people like you would get their heads chopped off!

HUSBAND: You're all crazy! For shame!

NANNY: I should be ashamed or should you? Think about what we're offering you: you will be an independent man, you can fulfil your dreams. Don't you want to be free?

HUSBAND: Good God! My mother will go crazy!

NANNY: Forget about your mother! Forget about everyone who forces you to be a slave. Have you never thought about how many chances you've let slip away just because you're a man? Haven't you grown tired of making dinner for your wife and sitting around the house like a servant?!

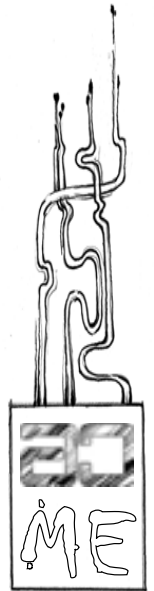
HUSBAND: I don't sit around the house. Nina allowed me to get a job and hire a nanny. But I couldn't have imagined that someone like you...

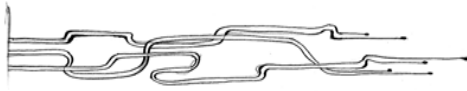
NANNY: Don't make me laugh! Don't think of that as an act of mercy! Who the hell needs that kind of fake freedom? If hiring a nanny helped matters... You should demand that your wife take care of your child herself, make the meals herself and help you tidy up the house...

HUSBAND: What horrible things you speak! Good God, what horrible things!

NANNY: Well, think about it long and hard! Please! I want what's best for you. It'll be hard at first, but after all, we have managed, so you, too, can be free.

HUSBAND: That's easy for you to say! You've never had a wife! But if I talk back a little too much, my wife will kick me out of the house and take the child! Then what can I do? Should I go back to my mother? You know perfectly well that mothers don't accept their sons back into their homes! I'll be left in

ლია ცოლი! მე კიდევ თუ გავთამამდები, ცოლი სახლიდან გამაგდებს, ბავშვს ჩამომართმევს! მერე რალა ვქნა? დედაჩემთან დაებრუნდე? ხომ იცი, რომ დედები დაბრუნებულ ბიჭებს უკან აღარ იღებენ! ქუჩაში დავრჩები, რა მეშველება... ცხოვრება გინდა დამინგრიო?

ძიძა: არა, რა თქმა უნდა. არა, მართლა ქალი კი არა ვარ, შენი რომ არ მესმოდეს. ნუ გეშინია, მთავარია, შენ დაიწყო და ნელ-ნელა ყველაფერი შეიცვლება.

მმარი: არა, არ შემიძლია!

ძიძა: შეგიძლია, ახალგაზრდა კაცი ხარ, ცხოვრება წინ გაქვს. მე დაგეხმარები.

მმარი: როგორ უნდა დამეხმარო?

ძიძა: (კმაყოფილია) აი, ეს უკვე მომწონს! ახლა კარგად მომისმინე, ყველაფერს მოგიყვები. ნუ გგონია, რომ ერთბაშად გთხოვ სახლიდან წასვლას და ოჯახის მიტოვებას. ეს გამოსავალი არ არის...

(ისმის ზარის ხმა)

მმარი: (იხნევა) გავალო? ალბათ, დედაჩემია. დამცოფავს, ამდენი ხნით რომ დაუტოვე ბავშვი.

ძიძა: მიდი, გააღე.

(ქმარი გადის. ძიძა ანერვიულებული, ჩქარი ნაბიჯით ბოლთას სცემს ოთახში, ეტყობა, რომ ძალიან ღელავს. როგორც კი ქმარი შემობრუნდება, მშვიდდება, ამყად იმართება წელში.)

მმარი: მეზობელი იყო, სარეცხი ფხვნილი მოხოვა... ნახა რა იმნაც დრო...

ძიძა: რატომ არ გაიქეცი?

მმარი: არ ვიცი... გიჟი კი ხარ, მაგრამ შენი უკვე აღარ მეშინია.

ძიძა: (გაუღიმებს) ყოჩაღ! ძალიან მიხარია, ამას რომ ვისმენ შენგან. მოდი, გავაგრძელოთ.

მმარი: (ცოტა დამფრთხალია) ესე იგი, რა უნდა ვქნა?

ძიძა: შენმა ცოლმა უნდა შეიგნოს, რომ კაციც ადამიანია და ქმარი მისი საკუთრება არ არის.

მმარი: სათქმელად ადვილია, მაგრამ...

ძიძა: თუ არ გებედე, არაფერი არ შეიცვლება.

მმარი: მაინც არ მესმის, რა უნდა შევცვალო და როგორ. რას მოხოვ, რომ ჩვენს ტრადიციებს ვუღალატო? ხალხი რას იტყვის? დედაჩემს როგორ შევხედო თვალებში?

ძიძა: დამიჯერე, თავიდან ყველა ასე ფიქრობს, მერე იცვლებიან და თამამდებიან. დედაშენიც შეეგუება ამ ამბავს და შენი ცოლიც... თუ არა და, ოჯახი უნდა მიატოვო.

მმარი: არა, არა!

ძიძა: შენთვის თავისუფლება უფრო მნიშვნელოვანი უნდა გახდეს!

the street, I'll have no hope... Do you want to ruin my life?

NANNY: No, of course I don't. I'm not a woman who doesn't understand you. Don't be afraid. The main thing is that you start – then everything will change gradually.

HUSBAND: No, I can't!

NANNY: Yes, you can. You're a young man, you have your whole life ahead of you. I'll help.

HUSBAND: How can you help me?

NANNY (satisfied): Now that's what I like to hear! Now listen to me carefully, I'll tell you everything. Don't think that I'm going to ask you to just up and leave your house and abandon your family. That's no way out...

Doorbell is heard.

HUSBAND (confused): Should I open it? It's probably my mother. She'll kill me for leaving the kid with her for so long.

NANNY: Go ahead and open it.

The HUSBAND exits. The NANNY is nervous. He quickly paces about the room, clearly anxious. As soon as the HUSBAND comes back, the NANNY settles down and stands upright

HUSBAND: It was the neighbour asking for washing powder... excellent timing...

NANNY: Why didn't you run away?

HUSBAND: I don't know... You are crazy, but I'm no longer afraid of you.

NANNY (smiling): Well done! I'm very happy to hear that from you. Let's continue.

HUSBAND (somewhat afraid): So, what do I have to do?

NANNY: Your wife has to understand that man is a human being and that her husband is not her property.

HUSBAND: That's easy for you to say...

NANNY: If you don't stick your neck out, nothing will change.

HUSBAND: I still don't understand what I'm supposed to change or how. What are you asking me to do? Betray our traditions? What will people say? How will I be able to look my mother in the eye?

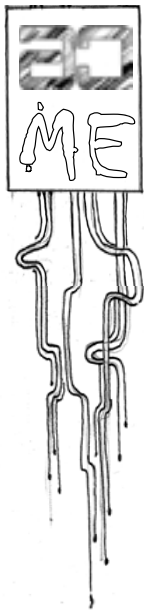
NANNY: Believe me, everyone thinks that way at first. Then they change and get more courageous. Your mother and your wife will get used to this thing... If they don't, you'll have to abandon your family.

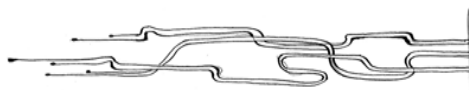
HUSBAND: No, no!

NANNY: Freedom should be more important to you!

HUSBAND: I said no! I can't!

NANNY (after a long pause): Were you a good student at the academy?

ქმარი: არა-მეთქი, არ შემიძლია!

ძიძ: (დიდი პაუზის შემდეგ) აკადემიაში კარგად სწავლობდი?

ქმარი: (გატაცებით ყვება) სადილომომო ნამუშევარში ყველაზე მაღალი შეფასება მე მივიღე, იცი, რა საინტერესო რაღაც გავაკეთე? უზარმაზარი პანო იყო, ნაჭრებით აწყობილი აპლიკაცია, ძალიან პატარა ნაკუწებით... (ჩერდება, ხვდება, რომ ძალიან შეტოპა)

ძიძ: მერე? არ გენატრება შენი საქმე?

ქმარი: ნინა მაშინ გავიცანი, ჯერ დამწყები პროდიუსერი იყო. ერთმანეთი შეგვიყვარდა. იცი, რა ლამაზია ნინა? თავბრუს დაძახვია და ეგრევე ქმრად გავყევი...

ძიძ: მერე?

ქმარი: ჩემი დიპლომის ხელმძღვანელი მთხოვდა, სწავლა გაგრძელო... მეც ძალიან მიწოდდა გაგრძელება, მაგრამ ნინა მალევე დაორსულდა და ვინ მოუვლიდა, სიმამრი არა მყავს, აღარც მამაჩემი იყო ცოცხალი... მერე ბავშვი გააჩინა და სამსახურში გავიდა. მე-3 არხის სული და გულია, იცი, როგორ უყვართ სამსახურში? ორიოდ წელიწადში ფეხზე დააყენა იქაურობა... მართალია, ბავშვითვის სულ ვერ იცლის, მაგრამ...

ძიძ: (მიუახლოვდება, მეგობრულად ჩაეხუტება) კარგი, დამშვიდდი.

ქმარი: (ტირილამდე ლელავს) ნინა მეორე ბავშვის გაჩენას აპირებს, გოგო უნდა ძალიან, გვარის გამგრძელებელი ხომ უნდა მყავდესო. თვითონ დედისერთაა. ალბათ, ისევ სახლში დაჯდომა მომიწევს. ვთხოვე, იქნებ ჯერ არ გვეჩქარა-მეთქი, მაგრამ არ მიჯერებს.

ძიძ: ნუ გეშინია, ჩვენ დაგეხმარებით.

ქმარი: რაში უნდა დამეხმაროთ? რაღაც სისულელეები მოგიფიქრებიათ და გგონიათ, რომ ამით კაცებს უშველით? უგულოები ხართ! რას მთავაზობ, ცოლ-შვილი უნდა მივატოვო, დედას მივაფურთხო და ხალხს გიჟად მოვაჩვენო თავი? ვინ მოიგონა საერთოდ ასეთი სულელური პროექტი!

ძიძ: (მუდართ) ცოლ-შვილის მიტოვებას არავინ გთხოვს: ოჯახები უკიდურეს შემთხვევაში უნდა დავანტოვოთ, როცა სხვა გამოსავალი მართლა არ არსებობს.

ქმარი: აბა, როგორ წარმოგიდგენიათ? რა უნდა გქნა?

ძიძ: გეტყვი! მე შენთან დავრჩები, ძიძად ამიყვანე, ოღონდ, ცოლს არაფერი უთხრა. ნინამ არ უნდა იცოდეს, რომ ორგანიზაციის მოგზავნილი ვარ. მოკლედ, პროექტის აზრი ისაა, რომ კაცებს მეტი თავისუფალი დრო გაუჩნდეთ, ძიძებად ამიტომ ვუდგებით. ბავშვის მოვლა მძიმე ტვირთად აღარ დაგანევბა, სამსახურშიც წინ წაიწე, კარიერას გაიკეთებ და როცა მოძლიერდები, თამამად დაელაპარაკები შენს ცოლს. იმდენის უფლებას

HUSBAND (enthusiastically): I got the highest grade on my thesis project. Guess what I did – it was an enormous mosaic with cloth applications and tiny little scraps (stops, realizing that he's got carried away)

NANNY: So, don't you miss working in your profession?

HUSBAND: I met Nina then, back when she was starting out as a producer. We fell in love. Do you know how beautiful she is? Something came over me. Then she took me as her husband...

NANNY: Then?

HUSBAND: My thesis adviser told me I should continue my studies... And I really wanted to, but Nina got pregnant. There was no-one but me to look after the baby – I don't have a father-in-law and my father was already deceased... So she had the baby and went back to work. She's the heart and soul of Channel 3, very well loved at work. Within two years she got the operation on its feet... True, she never makes time for the child, but...

NANNY (approaching the HUSBAND, giving him a friendly hug): It's OK, calm down.

HUSBAND (getting upset, near tears): Nina wants to have a second child. She really wants a girl to keep the family name going. She's an only child herself. I'll probably have to just keep sitting at home. I told her maybe we shouldn't rush into it, but she doesn't listen to me.

NANNY: Don't worry. We'll help you.

HUSBAND: How can you help me? You've thought up some nonsense and now you think you can help men with it?

You are heartless! What are you offering me: I have to leave my wife and child, spit on my mother and have everybody thinking I'm crazy? Who thought up this stupid project?

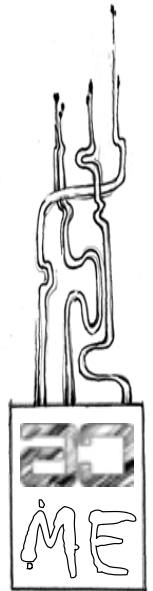
NANNY (imploringly): No-one is asking you to leave your wife and child. We have to break up families only in the most extreme cases, where there is truly no other way out.

HUSBAND: Well, how do you see things going? What should I do?

NANNY: I'll tell you! I'll stay with you. Hire me as your nanny, but don't tell your wife about any of this. Nina mustn't find out that I've been sent here by the organization. Basically, the idea behind the project is to give men more freedom. That's why we approach them as nannies. Taking care of the child will no longer be such a burden, you'll advance in your career and, when you get stronger, you will boldly talk to your wife and she won't be able to get away with so much!

HUSBAND: I still can't imagine doing it. It'll be so hard.

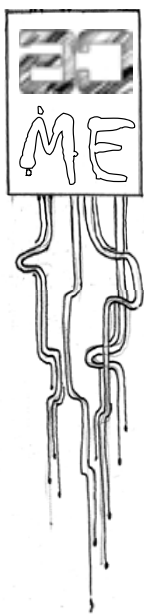
NANNY: Who told you it would be easy? If everything could be done all at once, we would be lucky ones. But don't be

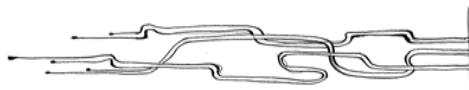

ველარ მისცემს თავს!
 ძმარი: მაინც ვერ წარმომიდგენია, ძნელი იქნება.
 ძიძა: ვინ გითხრა, რომ ადვილია? ასე ერთბაშად რომ კეთდებოდეს საქმე, ჩვენს ბედს ძალი არ დაჰყევდა, მაგრამ ნუ შეგეშინდება, მე აქ სწორედ ამიტომ მოვედი, უნდა დაგეხმარო... (პაუზა) ახლა მითხარი, როგორ მოვხიბლო შენი ცოლი, რა უყვარს განსაკუთრებით? როგორმე ყურადღება უნდა გადავატანიოთ შენგან.
 ძმარი: ტირამისუ უყვარს, მკვდარი ზღვის მარილებიანი ცხელი აბაზანა და მარტინი.... ოღონდ — ბიანკო!
 ძიძა: (ჩანთიდან ბლოკნოტს ამოიღებს და ინიშნავს) სპორტის რომელი სახეობა აინტერესებს?
 ძმარი: ფიგურული სრიალი და სინქრონული ცურვა. ვერ იტანს ფეხბურთს.
 ძიძა: ღმერთო, რა უგემოვნოები არიან ეს ქალები!
 ძმარი: ეს ყველაფერი რაში გჭირდება? რატომ ინიშნავ?
 ძიძა: მოკლედ, ჩვენი გეგმა ასეთია — შენი ცოლი უნდა შევაცდინო.
 ძმარი: (აღშფოთდება) რაო?!!
 ძიძა: (სხაპა-სხუპით მიაყრის) ახლავე აგისხნი! როგორც გითხარი, ჩვენი პროექტის მიზანია, ცოლიან კაცებს თვითრეალიზაციის საშუალება მივცეთ. ჰოდა, ამის მისაღწევად აუცილებელია, ცოლების ყურადღება სხვა რამეზე გადავრთოთ, მაგალითად—სხვა კაცზე. შენ შენი საქმეებით დაკავდები, კარიერას აიწყობ, გაერთობი... თუ მოგინდება, სხვა ქალებშიც იფილი...
 ძმარი: რა სისულელეა!
 ძიძა: ხო, კარგი, რა იყო! თუ არ გინდა, არავინ გაძალებს. უბრალოდ, მთავარია, არჩევანი გქონდეს, თორემ რას იზამ და როგორ იზამ, შენი ნებაა.
 ძმარი: ჩემს ცოლთან დანოლა მართლა აუცილებელია?
 ძიძა: აუცილებელი არ არის, ეგეც უკიდურესი ზომაა, თუ საჭირო გახდება, სხვა რა გზა მაქვს. ჩვენი საერთო საქმისთვის ყველაფერზე წამსვლელი ვარ.
 ძმარი: მაინც მგონია, რომ ცოტა გიჟები ხართ იმ რაღაც ორგანიზაციაში!
 ძიძა: არა უშავს, გავა დრო და მიხვდები.
 ძმარი: უარის თქმა შემიძლია? თუ პროექტში ბოლომდე უნდა დავრჩე?
 ძიძა: შენ მე ქალი ხომ არ გგონივარ! ერთი კვირა მომეცი, გამოსაცდელი ვადა და თავს დაგდე, შენ თვითონ მომთხოვ, პროექტში დამტოვეო.
 ძმარი: არ ვიცი, არ ვიცი...
 ძიძა: ნუ ღელავ, ყველაფერი კარგად იქნება.
 ძმარი: ერთი კვირა კარგი აზრია, დავინწყოთ და ენახოთ... (უცებ შეშფოთდება) ვაიმე, ბავშვი დამავინცდა! (რეკავს ტელეფონი, ქმარი ადგილიდან არ იძვრის. ირთ-

afraid. I have come here precisely to help you... (pause) Now, tell me how to get on your wife's good side. What does she like most? Somehow we have to distract her attention away from you.
 HUSBAND: She loves tiramisu, hot baths with dead sea salts and Vermouth... dry!
 NANNY (takes a notebook from his bag and starts taking notes): What kind of sports does she like?
 HUSBAND: Figure skating and synchronized swimming. She can't stand football.
 NANNY: Good God, these women have no taste!
 HUSBAND: Why do you need to know all of this? Why are you writing it down?
 NANNY: We'll basically, our plan is to – I have to tempt your wife.
 HUSBAND: (outraged) What did you say?!
 NANNY (hastily): I'll tell you right now! Like I told you, the goal of our project is to get married men to realize their own potential. In order to achieve this, we have to distract their wives' attention to something else, for example, other men. You do your business, set up your career, have fun... If you want, you can see other women...
 HUSBAND: That's stupid!
 NANNY: Oh, come on now! If you don't want to, no-one will force you. The main thing is that you should have a choice. What you choose to do and how you choose to do it is up to you to decide.
 HUSBAND: Do you really have to sleep with my wife?
 NANNY: It's not necessary – that, too, is an extreme measure. If necessary, I have no other options. I will do anything for the sake of the cause.
 HUSBAND: I still think that you and your organization are a little crazy!
 NANNY: That's no problem. Time will pass and it will make sense.
 HUSBAND: Can I refuse? Or do I have to stay with the project till the end?
 NANNY: What do you take me for – a woman? Give me one week as a trial period and I swear that you will ask me yourself to stay with the project.
 HUSBAND: I don't know. I don't know...
 NANNY: Don't worry, everything will be fine.
 HUSBAND: One week is a good idea. Let's start and see... (suddenly concerned) Oh no – I forgot the child!
 The phone rings. The husband freezes where he stands. The answering machine comes on. A strong woman's voice is heard.

ვება ავტომობასზე. ისმის ქალის ძლიერი ხმა)
ქალის ხმა: დედა, სად ხარ ამდენ ხანს?! სინდისი გაქვს?!
ტელეფონს რატომ არ პასუხობ?! წაჭამა ამ ბავშვმა
ტვინი! მამას ითხოვს, ტირის. დროზე მომავორე,
ნერვები დამანევიტა! სულ გაგიჟდი, რაც მუშაობა დაი-
წყე! ასე არ შეიძლება, დედა. 7 საათზე დეიდაშენთან
უნდა გავიდე და დროზე გამოჩნდი. იცოდე, დიდხანს არ
მალდიხარ! გოცნი!

ქმარი: რა ექნა?

ძიძა: დაჯექი!

ქმარი: არა, წავალ, ბავშვს მოვიყვან.

ძიძა: დაჯექი-მეთქი! და მომისმინე. ახლა აიღებ ტელე-
ფონს, დაურეკავ შენს ძმაკაცებს, სახლში დაპატიჟებ და
აი, ამას ითამაშებო. (ჩანთიდან დომინოს ამოიღებს)

ქმარი: ეგ რა არის?

ძიძა: ო, ღმერთო! დომინოა, დომინო!!!

ქმარი: დომინო რა არის?

ძიძა: (გამოკვეთილად და ძალიან ამაყად) უძველესი
თამაშია, რომელსაც საუკუნეების წინ კაცები თა-
მაშობდნენ. ჩვენი ორგანიზაციის სიმბოლოა!

ქმარი: ძნელი სათამაშოა?

ძიძა: არც ისე. მე ავიხსნი. ახლა აიღე ტელეფონი და
შენს ძმაკაცებს დაურეკე.

ქმარი: (ვერ გადაუწყვეტია, რა ქნას) მოდი, ჯერ დომი-
ნოს თამაში მასწავლე!

ძიძა: კარგი, მოდი აქ, დაჯექი! ესე იგი, როგორც გითხ-
არი, ეს თავისუფალი კაცების თამაშია, პრინციპი არ
არის რთული. ახლავე ავიხსნი, მოკლედ, თავიდან იწყე-
ბა იმით, რომ მოთამაშეებს ურიგდებათ....

(ძიძა და ქმარი დომინოს თამაშს განაგრძობენ. სცენა
ბნელდება, ეშვება უზარმაზარი ფოტო, სადაც გამო-
სახული არიან ნინა და ქმარი. ნინას სმოკინგი აცვია,
ქმარს — თეთრი საქორწინო კაბა.)

დასასრული

WOMAN'S VOICE: Where have you been all this time?! Have
you no conscience?! Why aren't you answering your phone?
This kid is driving me nuts. He keeps asking for daddy; he's
crying. Get him off my hands quick, he's ruined my nerves!
You have gone totally crazy since you started working! You
can't do that. I have to go see your aunt at seven, so turn up
fast. Don't make me wait! Kisses!

HUSBAND: What should I do?

NANNY: Sit down!

HUSBAND: No, I have to go and bring the kid.

NANNY: I said sit down! And listen to me: now take that tele-
phone, call up your buddies, invite them over here and play
this. (pulls a set of dominos out of his bag)

HUSBAND: What is that?

NANNY: Oh, God! It's dominoes, dominoes!

HUSBAND: What's dominoes?

NANNY (proudly and with distinction): It's an ancient game
that men used to play centuries ago. It's the symbol of our
organization!

HUSBAND: Is it hard to play?

NANNY: Not really. I'll explain. now take that telephone and
call up your buddies.

HUSBAND (can't decide what to do): First teach me how to
play dominoes!

NANNY: OK, come have a seat here! So, as I said, this is the
game of free men. The main idea is not complicated. I'll ex-
plain it right now. Basically, start by dealing the dominoes
out to the players.

The NANNY and HUSBAND continue to play dominoes. The
scene fades to black and an enormous photo descends. It
shows Nina and the HUSBAND. Nina is wearing a smoking
jacket and the HUSBAND is wearing a white wedding dress.

END

PUBLISHED BY Inclusive Foundation

PRINTED in Cezanne Ltd.
140, Tsereteli Ave. Tbilisi, Georgia
Tel: 995 32 35 70 02
lika@cezanne-web.com

ELECTRONIC VERSION OF THE ISSUE IS
AVAILABLE AT INCLUSIVE FOUNDATION
WEBSITE
www.inclusive-foundation.org

MATERIAL PUBLISHED
IN THE MAGAZINE IS COPYRIGHT PROTECTED
AND NEEDS TO BE REFERENCED

MAGAZINE IS DISSEMINATED FREE OF CHARGE

Publication is financed by
COC Netherlands and
Heirich Boell Foundation

ISSUE DESIGNED BY: pr'ntlock
ART BY: Lasha Mdinaradze

ISSUE IS PREPARED BY:

Eka Aghdgomelashvili
Paata Sabelashvili
Kakha Kepuladze
Aengus Carroll
Giorgi Maisuradze
Maia Chavchanidze
Davit Gabunia
John Horan
Nino Bekishvili

ISSN 1512-2395

9 771512 239004